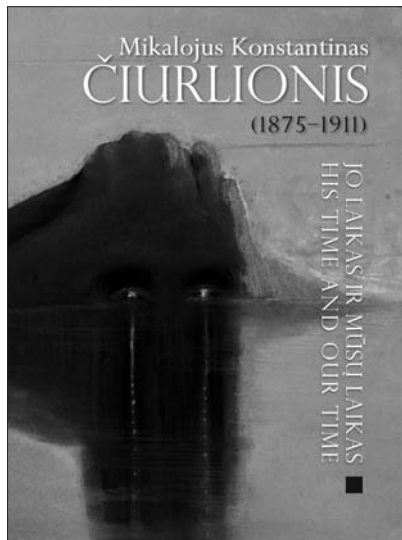

Priedas

Supplement

*Knygos pristatymo vakaras 2013 m. lapkričio 8 d.,
Lietuvos muzikos ir teatro akademijos J. Karoso salėje*

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911): jo laikas ir mūsų laikas. Studijų ir mokslo straipsnių rinkinys. Sudarytojos: Gražina Daunoravičienė, Rima Povilionienė. – Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2013. – 688 p. : iliustr. ISBN 978-609-8071-11-5

Viktorija Daujotytė-Pakerienė

Nėra žmogaus pasaulyje amžinesnės temos nei laikas. Didelio tomo, skirto Mikalojaus Konstantino Čiurlionio mirties šimtmečiui, sudarytojai laiką pasirinko išeities tašku: „Jo laikas ir mūsų laikas“. Mūsų laikas turėtų būti vadinamas esamuoju, dabar esančiu. Bet šv. Augustinas „Išpažinimuose“ įspėja:

Esamuoju gali būti vadinamas tik trumpiausias laiko momentas, kurio negalima dalyti į jokias dalis. Tačiau jis taip greitai pralekia iš ateities į praeitį, kad neužtrunka nė akimirkos. Jei užtrunka, tai dalijamas į praeitį ir ateitį. Dabartis neturi jokios trukmės¹.

Laikas, kuriuo Čiurlionio tomas dalijasi ir su mumis, skaitančiaisiais, praeina, tolsta nuo mūsų nesulaikomai. O Mikalojaus Konstantino laikas yra įgijęs amžinybės, amžinojo laiko statusą, jį girdime, jei girdime, muzikoje; ačiū už kompaktinę plokštelę, rinkiniai Čiurlionio muzikos atlikėjai, yra sukrečiančių momentų iš laikų sutapimo, gal labiausiai preliuduose: likimo dūžiai – tų pačių ar bent labai artimų tonų anuomet, dabar ir ateityje, amžinas dabar. Amžinas laikas ir iš Čiurlionio paveikslų, kuriuose didžiąja sutartimi veikia akis ir dvasia: pagal fenomenologinę Maurice'o Merleau-Ponty jungtį. Ramybės, tylos, vilties

akys – nekintančios ir nesikeičiančios, kas ir kaip keistųsi pasaulyje.

Sutelktinio Čiurlionio tomo paradoksas – begalinė, vis naujai, vis kitomis spalvomis ir garsais atsiskleidžianti, gyvybingai pulsuojanti Čiurlionio amžinybė regima tarsi iš mirties, iš paskutinio ir kartu aukščiausio taško, mirties šimtmetis atrodo lyg kokia riba, nuo kurios galima žvelgti į jo ir į mūsų laiką. Mūsų laikui pastangų nereikia – mūsų laikas mumyse tol, kol esame. Žmogaus gyvenimas išsprendžia laiko problemą: esame, ir tai yra mūsų laikas, esame, kol esame. Ir neįtampa būtinybės žinoti, kas yra laikas, kol prie jo mūsų nesustabdo menas, filosofija.

Čiurlionis – ne tik genialus kūrėjas. Čiurlionis – iš tiesų neaprepiamas reiškiny, kūrybos ir tų reikšmių, kurias jis reprezentavo kaip asmuo, jungdamas savo paties unikalią patirtį, gamtos refleksijas, įsimąstymus, tai, kas apibūdinama kaip laiko dvasia, amžinai moderni ir amžinai konservatyvi. Bandoma Čiurlionio reiškinį aprėpti, aprašyti, apimti, taikant skirtingas teorijas, metodus, kalbas, sutelkiant iš tiesų didelę tyrėjų auditoriją, per trisdešimt dailėtyrininkų, filosofų, muzikologų, kultūrologų iš Lietuvos ir pasaulio. Tai neabejotinai iki šiol didžiausia mokslinių pajėgų sutelktis, 2011 m. rugsėjį vykusios tarptautinės mokslinės konferencijos rezultatai. Tomo sudarytojos Gražina Daunoravičienė ir Rima Povilionienė nusipelno pagarbos ir padėkos žodžių.

Ką reiškia darbas prie šitokio tomo, rodo ne tik pačios publikacijos, bet ir baigiamieji puslapiai – rodyklės, priedai, Čiurlionio muzikos ir dailės kūrinių katalogai. Iš esmės dvikalbis leidinys gali teikti įvairiopo informacijos esantiems ir ateinantiems Čiurlionio tyrinėtojams. Įdomu skaityti, jausti, kaip Čiurlionio kūrybos supratimai, interpretacijos yra persmelkti Vytauto Landsbergio, dažniausiai cituojamo ir minimo vardo. Apgailestautina, kad knygą užbaigiantys „Čiurlionio kūrybos tyrimai“ skelbiami tik anglų kalba.

Be abejo, tokie tomai pirmiausia priklauso specialistams – muzikos ir dailės žinovams. Yra tokių specialių ir specifinių problemų, į kurias neįeisi, kad ir kaip norėtum. Džiaugsmas dėl to – meno tyrimai, ypač tokio gilaus ir savito menininko kaip Čiurlionis, specialistų rankose. Sutikime – profanų „įnašas“ į čiurlionianą, deja, nemenkas. Pastangos tam užkirsti kelią – svarbios. Bet tai, žinoma, nereiškia, kad kiekvienas neturėtų savo takelio.

Mano žvilgsnis į Čiurlionį lyg tarpinis, iš bendresnių kultūros pozicijų, labiau matant patį reiškinį, išskirtinį jo universalumą negu specifinius pasireiškimus. Ką šiuo žvilgsniu žvelgdama akcentuočiau didžiajame Čiurlionio tyrimų tome? Pirmiausia sudarytojų „Pratarėje“ iškelta Čiurlionio meno universalumo, tautinio ir prigimtinio savitumo klausimą, kuris išnyra ne viename pranešime. Galima mąstyti, kad vis aktualiau skambės tai, ką pastebėjo patys lietuviai (ir jau pirmosiose dailės parodose) ir ką autoritetingai pažymėjo Romainas Rolland'as: suimti Lietuvos prigimtines, daugiausia žemdirbiškos kultūros pradus, juos tarsi peršviesti atskira kūrybos energija ir atverti pasauliui, nieko, kas sava, neprarandant. Įdomus Jūratės Trilupaitienės straipsnis apie asmenybės paradigmą, jame nauja medžiaga ir savita jos interpretacija atskleidžiamas Lietuvos ir Lenkijos visuomenės veikėjų požiūris į lietuvių tautinį atgimimą. Neabejotina, kad vilnietiškas Čiurlionio laikotarpis sietinas su tautiniu atgimimu. Šiame kontekste matomi saitai su lietuvių pirmine kūryba, kūrėjais, kompozitoriumi Juozu Gruodžiu (Algirdo Jono Ambrazo straipsnis). Konkretinamos sąšaukos su Chopinu, lietuvių ir lenkų tyrėjų, bendrasis romantizmo laukas taip pat konkretėja. Svarbios tikrai sukonkretėjusios sąšaukos su Aleksandru Skriabinu, menkliau teiškyla trečiasis narys – Jurgis Baltrušaitis. Gilinama receptija – vertinimai, atlikimai, skelbiama senų nuotraukų, jų yra tikrai įspūdingų, kaip viena paskutiniųjų, o gal ir paskutinė, Druskininkuose su nėščia Sofija. Nuolat ir nuolat grįžtama prie meninės vaizduotės transformacijos būdų. Dažniau pirmenybė teikiama muzikinei vaizduotei, bet teisesni yra tyrėjai, kurie mato pirminį, nediferencijuotą Čiurlionio vaizduotės lauką, kitokios, unikalios asmenybės lauką.

Naujuosiuose tyrinėjimuose daugiau Čiurlionio slaptojo pasaulio ženklų – Gražina Daunoravičienė tikrai įspūdingoje studijoje atkreipia dėmesį į modernistinę aiškiaregystę (suprantame, kad aiškiaregystė, jei jau ją ištariame, nebeįprasta jokių epitetų), tiksliai ir tikslingai

kalba apie *muzikinius palindromus*; greičiausiai – ne tik muzikinius, grįžimas, grįžtamasis judesys, pradedamas iš galo, nuostaba, kad matyti, girdėti tas pats, kas ir einant į priekį. Laikas, ar jis tikrai teka į priekį, o gal atgal, – taip amžiaus pradžioje mąstyta Igno Šeiniaus. Palindromas, bet ir *parataksė*, linijų plokštumų gretumas, išsidėstymas šalia. Dėmesys kriptografams ir kriptogramoms, pamatiniam sielos gyvenimo slaptumui. Pastanga sumažinti dailėcentristinį Čiurlionio suvokimą, labiau akcentuojant muziką. Muzikinis Čiurlionio raštas, rankraščiai, paraštės, gražiai vizualizuojami, knygoje įspūdingai veikia kaip ant-raraštis, o gal ir pirmaraštis. Bendrieji rankraščių tyrimai ir rašyenos ekspertizės (Julijos Pauliukėnaitės straipsnis). Įdomūs Čiurlionio autografo ir dedikacijos tyrimai (Rimos Povilionienės straipsnis) ir aiški riba – neperskaitysime, niekad neperskaitysime tų ženklų, kuriais išrašytas *Finale* bokštas „Pavasario sonatoje“. Bet aiškiai perskaitome – paslaptis yra, ir Čiurlionis rodo ją, veda jos linkui. Svarbu, kad grįžtama prie tautinės problemikos, naujai pažvelgiama į santykį su lietuvių liaudies dainomis (Rimanto Astrausko straipsnis). Svarbi vieta tenka žymiojo muzikos semiotiko Eero Tarasti straipsniui „Čiurlionis egzistencinės semiotikos šviesoje“, taip, egzistencinis priedas prie semiotinio prado atrodo būtinas, kad nepasitikėtume tiesiaiege mintimi, jog Čiurlionio kūryba yra viliojantis semiotinės analizės išbandymas. Čiurlionis renkasi metodus, ne metodai Čiurlionį. Absoliučiai teisinga Tarasti mintis, kad Čiurlionis priklauso sunkiai suvokiamų, paslaptinių kompozitorių kategorijai. Taip, paslaptinių kūrėjų kategorijai.

Atskirai įdomus Wiesnos Mond-Kozłowskos straipsnis, fenomenologiniais principais tiriantis Čiurlionio muzikos vaizdingumą ir tapybos muzikalumą, man tai atrodo itin vaisingas kelias. Iš jaunesnių Čiurlionio tyrinėtojų atkreipiau dėmesį į Salomėjos Jastrumskytės straipsnį apie Čiurlionio tapybos plastinę sistemą ir į Nidos Gaidauskienės straipsnį apie Čiurlionio „Nebaigtąją“, kuriame aptariamas operos „Jūratė“ projektas, bandoma rekonstruoti jos siužetą ir visumos koncepciją, pasitelkus netikėtus kontekstus ir analogus. Šis straipsnis užpildo svarbią spragą – Sofijos buvimą-dalyvavimą pačiame intensyviausiame Čiurlionio kūrybos laike. Taip, įtinkama, kad šis planuotas opusas yra giliai persmelkęs abiejų Čiurlionių egzistenciją, kad iš jo ryškėja tragiška kūrėjo pasaulėjauta, kad „Jūratėje“ numanoma tragedija, jos trauka. Kurtas erdvus simbolinis tekstas, kurio herojus troško sujungti šio ir ano pasaulio krantus. Planuojama opera buvo ir ryškiausia menų sintezės pastanga. Apie menų sintezę kalbama ne viename „Jo laiko ir mūsų laiko“ straipsnyje.

Grįžkime prie laiko. Paklauskime: ar mintys, mąstymai apie Čiurlionį, talentingi ir ne tokie talentingi, bet pagarbūs ir suinteresuoti ieškoti tikros kalbos, sustoja dabartyje, daug ką naujai ar bent kitaip apšviėdami, eina į priekį, yra nukreipti į ateitį, į būsimus tyrinėjimus, ar kažkuriais būdais

grįžta ir atgal, į pačią XX amžiaus pradžią, intensyviai, gyvą, maitinamą ir Čiurlionio kūrybos, ar jie pasiekia „Jūrą“, „Pasaulio sutvėrimą“, „Zodiaką“, „Ramybę“. Ar jo ir mūsų laikai susiliečia? Rodos, galime sakyti, kad taip. Tyrimų idėjos, gyvieji, tikrieji impulsai prasideda iš pirminių šaltinių – iš to, kas palikta Čiurlionio. Gyvas tyrimas kaip ir kūryba yra ir palindromiškas judesys, grįžtantis ten, iš kur prasidėjo.

Kas dar, kas dar galėtų būti minima Čiurlionio akivaizdoje, aišku, nebūtinai, juk ir taip visko daug. Čiurlionio žodinė kūryba, nors ir problemiška. Šatrijos Ragana, jos kiek prieštaringas požiūris į Čiurlionį, kaip tik dėl prieštaringumo ir įdomus, gal net simptomiškas. 1908 m. pavasarį ji rašo Pranui Augustaičiui iš Vilniaus:

Yra mūsų dailės paroda. Ne be to, kad nebūtų gražių veikalų. Bet milžinišką parodos dalį užima Čiurlianis. Tokios dailės aš nesuprantu ir nepripažįstu. Tai dekadencija tikriausia. Vaiko piešiniai, ant kurių nieko negalima suprasti, o kuriems autorius davė visokius vardus. Galima tuos vardus mainyti, vis tiek – nuo to paveikslas nenustos – galima viską ten imaginuoti, kas turi gerą imaginaciją. Dar niekas, kad Čiurlianis taip varsoja – gal jo tokia dekadentiška siela – bet juokai man, kad publika (tai yra lietuviai nekurie, ypač panos) gėrėjasi tais paveikslais. Galvą dedu, kad nesupranta. Bet nori būti aukštesniais naujos dailės pasekėjais. Nesupranta nieks, nesuprantu aš – ergo – kažki kas yra¹.

Įdomiausia, kad nujaučiama, jog ir pačiai Šatrijos Raganai neramu, *kaži kas yra*, tik ji negali priklausyti prie entuziastų, kurių nemažą dalį, gal net didesnę, sudaro moterys. Atrodo, kad ir iš to neramumo (kas gi ten vis dėlto yra) neilgai trukus ji imasi rašyti straipsnį „Mintys apie dailę“ (1910), kur pirmą kartą tokiu lygiu prabylama apie tautiškumą mene:

Iš to išeina, kad veikalas, kuriame apsirėškia tos tautos siela, iš kurios kilęs artistas, priguli prie tautiškos dailės. Tautiškumas tai lyg kokia žymė, išpausta ant veikalo, visai nežiūrint to, ką tas veikalas vaidina. Tai kažkas, kas yra tik tos tautos dvasioje, o jokioj kitoj nėra.

Diskutuoja su Druskiumi (Adomu Jakštu-Dambrasku), teigusiu, kad Čiurlionis neturi nė krislelio lietuviškumo. Neatsisako kritiško požiūrio – daugelyje Čiurlionio paveikslų apskritai nieko negalima nei atjausti, nei pamatyti.

Bet paimkime tokį „Nuliūdimą [...] arba tokią „Tylą“ iš II parodos. [...] Kiek juose lietuviškumo! kokia sava skausmuose ramybė, kokia lietuviška resignacija; kokia melancholija kvepia iš tų paveikslų, ta pati melancholija, kuri vaikščioja po mūsų laukus, savo balsvai pilką šydą ant jų skleisdama. Man yra labai gimtini, labai lietuviškas Čiurlionio koloritas. Pri-mena man jis tas spalvas, kurias lietuvės gaudavo, dažydamos

vilnas naminiu būdu – medžių žievėse, visokių augalų lapuose ar kitaip.

Čiurlionio aš visai neapšaukiu tautišku artistu. Daug jam trūksta artizmo. Žiūrėdamas į jo paveikslus, matai, kad jis dvasios kančiose ieško kažko naujo, dar nepasakyto, neišreikšto, ir viso to, ką norėtų ir galėtų pasakyti, dar nėra pasakęs².

Knygoje „Jo laikas ir mūsų laikas“ ne kartą užsimenama apie „Žalčio sonatą“. Jonas Bruveris sako, kad šis kūrinys „yra tarp nuosekliai semantinei interpretacijai sunkiausiai pasiduodančių ciklų“. Tai tiesa, tik nebūtina ieškoti šaltinių. Čiurlionio sąmonė pati yra šaltinis to, ko jau neprisimename ar ko dar nesuvokiame. Įdomi „Žalčio sonatos“ interpretacija, kurią galima pavadinti sąmonių suderinimu, pateikta Arvydo Šliogerio. Jis mano, kad šis paveikslas yra vizija, „savo metafiziniu rangu ir išvalgos tikslumu prilygstanti tik pačioms galingiausioms didžiųjų graikų – Herakleito ir Platono – vizijoms, o detalėmis šias vizijas net pranokstanti“. Pagrindinė mintis – prarastos lietuvių kultūros ir egzistencijos vizija³. Tada tikrai „Žalčio sonatą“ galima regėti greta Platono Olos alegorijos: semantine prasme menas ir filosofija yra vienis.

Čiurlioniui skirtame tome nemažai ir šio kūrėjo atšvaitų kitų menininkų kūryboje, refleksijų spaudoje, medijose. Dar reikėtų atidesnio, gal tiesiog problemą atnaujinančio žvilgsnio į literatūrą, poeziją. Nors, tiesą sakant, literatūroje tėra tik vienas tikras dvasios įvykis, įvykis Čiurlionio akivaizdoje, ir tai Salomėjos Nėries karo metų eilėraštis „Viltis“ (1942): „Nūnai tu pats prieš mane tiesiai. / Ir vilties žvakė rankoj dega.“

Įvykių negali būti daug.

Nėra perdėta pasakyti, kad ir sunkus Čiurlionio tyrinėjimų tomas, sklaidos projektas, įvykdytas Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, yra įvykis mūsų kultūros gyvenime, šiaip jau linkstančiame pasikliauti lengvesnėmis ir atraktyvesnėmis formomis.

Tekstas publikuotas:

Viktorija Daujotytė-Pakerienė. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio laikas. In *Kultūros barai*, 2013, Nr. 11, p. 87–90.

Naglis Kardelis

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis – laiko ir amžinybės žmogus. Jo kūryboje tiek daug jungčių, kad laiko ir kūrybos jungtis yra tik pirmoji. Tai asmenybė, kurios kūryba pranoksta jo kaip žmogaus gelmę. Kūrėjus galima skirstyti į menkystas, vidutinybes ir genijus. Menkystoms būdinga tai, kad jie kaip žmonės, kaip asmenybės yra gilesni už savo kūrybą. Vidutinybių lygis tiksliai atitinka jų kūrybos lygį.

² *Lietuvių literatūros kritika*, I. Vilnius: Vaga, 1971, p. 596–597.

³ Arvydas Šliogeris. *Bulvės metafizika*. Vilnius: Apostrofa, 2010, p. 267.

¹ Šatrijos Ragana. *Laiškai*. Vilnius: Vaga, 1986, p. 247.

Genijai savo kūryba pranoksta save kaip žmonės. Net jeigu jie būtų paprašyti paaiškinti, ką reiškia jų kūryba, atskleisti racionaliuosius kūrybos principus, negebėtų to padaryti. Ši puiki knyga, kaip joks kitas teorinis darbas, leidžia įsitikinti šios minties teisingumu.

Tai sunkiasvoris tomas ir savo mase, ir fizinėmis savybėmis, ir minčių svarumu. Čiurlionio asmenybė ir kūryba parodyta racionaliuoju ir intuityviuoju aspektais. Pateikta, viena vertus, tuo lygmeniu, kuris gali būti interpretuotas, racionaliai suvoktas, apskaičiuotas, perteiktas diagramomis, schemomis, skaičiais, natų sekomis. Kita vertus, kalbama apie Čiurlionio kūrybos didingumą, archetipines jo kūrybos galias, kurios tikrai negali būti išreikštos skaičiais. Mes gebame patirti, kad Čiurlionis, kad ir kiek jis būtų interpretuotas, kiek aiškintas, atrodo, iškyla kaip vis didesnė paslaptis. Profesorė Viktorija Daujotytė gerai pasakė, kad Čiurlionio pasaulis plečiasi, gilėja sulig tuo lygiu, kuriuo jis ištiriamas. Taigi šis tomas tikrai nesudeda visų taškų ant „i“, nepabaigia Čiurlionio kūrybos interpretavimo proceso, kuris, matyt, yra amžinas. Tiesiog mes pamatome, kiek daug esama jungčių, parodančių Čiurlionį, jo kūrybą kaip labai problemišką, labai prieštaringą, ir tos jungtys atskleidžia tą sintezės jėgą, kurią pasiekia tik genijus.

Taigi laiko ir amžinybės jungtis yra pirmoji. Pasaulis Čiurlionį mato kaip inovatorių, daugybės naujų tendencijų muzikoje ir dailėje pradininką. Gražinos Daunoravičienės studijoje puikiai parodyta, kad Čiurlionio paieškos tikrai įspūdingos, kad jo gebėjimas gilintis į vaizduojamo meno reprezentacines ribas ir muzikinės kalbos ribas beveik neturėjo analogų to meto Europoje. Čiurlionis buvo novatorius, bet juk ne visi novatoriai, numatę naujas madas, naujas tendencijas, yra pasiekę Čiurlionio mąstymo lygį.

Neturėtume žvelgti į Čiurlionį tik kaip į muzikinio ar dailėtyrinio proceso dalį, kaip į tam tikrą tos skalės sraigtelį ar tašką. Turėtume į meną žiūrėti ne tik sistemiškai, bet amžinybės aspektu ir amžinybės požiūriu. Amžinybės prasme Čiurlionis yra gilesnis už Čiurlionį, kuris atranda, pastebi naujas tendencijas, jas inicijuoja ir numato naujas madas. Be abejo, jis puikus novatorius, bet kaip asmenybė, pranokstanti laiką – praeitį ir ateitį – ir įsikurianti amžinybėje, jis kur kas įdomesnis. Jono Bruverio straipsnis apie Čiurlionio didingumą atveria akis ir iš tiesų yra programinis. Taigi laiko ir amžinybės jungtis pamatinė.

Matome, kad Čiurlionis tarsi nuo aukštos piramidės viršūnės, nuo zikurato ar kalno žvelgia į praeitį iki Mesopotamijos, senovės Egipto, senovės žydų pranašų laikų. Čia iškyla daugybė archetipinių simbolių, kurie veikia mūsų vaizduotę, intuityviomis galiomis prisiliečiame prie šitų klodų, neskaičiuodami ir nerašydami schemų. Kita vertus, nuo to paties kalno, piramidės ar zikurato Čiurlionis mato ateities tolius ir naujas muzikos bei dailės tendencijas. Įdomi šioje knygoje yra muzikos ir dailės jungtis. Atrodytų, banali, seniai pastebėta ir jau ne kartą buvo ginčytasi, ar Čiurlionis

muzikas yra didesnis už Čiurlionį tapytoją, o gal priešingai. Iš tiesų Čiurlionio didybė ir įdomumas tas, kad jis yra ir muzikas, ir tapytojas ar atvirksčiai ir kartu pranoksta muziką ir dailę kaip tokias.

Gražinos Daunoravičienės studijoje matome, kiek įvairių struktūrų ir schemų galima įžvelgti Čiurlionio kūryboje: tai kriptografinės temos, fraktališkumas, simetriškumas ir kiti įdomūs su grafine interpretacija susiję dalykai. Akivaizdu, kad muzikoje, kuri savo prigimtimi yra nereprezentacinis menas, išryškėja struktūros, schemos, skaičiai. Joje atsiveria tai, kas matoma. Tačiau Čiurlionio tapybos pobūdis savo esme yra abstraktus, jis pirmasis abstrakcionistas. Žiūrėdami į jo paveikslus matome įvairius konkrečius nutapytus daiktus: karalius, varpus, aukurus, zikuratus, piramides, gėles pievose ir visa kita. Tačiau išsvystame ir kai ką daugiau nei šie daiktai. Mes tarsi žiūrime pro juos ir mus apima medityvi būsena, transas. Jaučiame, kad tos reprezentacijos nėra tai, už ko turėtų užkliūti mūsų žvilgsnis. Žiūrime kiauurai ir galų gale įsitikiname arba pajuntame, kad reprezentacija tėra tik paviršius, dėl to galime sakyti, jog visi tie konkretūs dalykai mums daro kitokį įspūdį nei kitų tapytojų darbuose, kur pavaizduoti daiktai yra tikslas.

Taigi Čiurlionio tapybos darbai yra muzikalūs ta prasme, kad pavaizduoti dalykai nėra tai, už ko užkliūva mūsų akis, ir šia prasme galima sakyti, jog visa tai, kas atskleista kaip reprezentacija, yra iliuzija. Šiuo požiūriu jo tapyba abstrakti ir muzikali. Taigi, viena vertus, muzikoje išryškėja tai, kas iškyla kaip vaizdas, schema, diagrama, ir muzika darosi vizuali, grafiška, skaitiška. Kita vertus, dailės kūriniai atitraukia nuo savo reprezentacinių ištakų ir virsta muzika. Muzikinis ir reprezentacinis lygmenys, garsas ir spalva – akustinis ir vizualusis lygmenys – puikiausiai susisiečia. Čiurlionis nėra tik dailininkas ir muzikas, jis yra kažkas daugiau nei įprastas dailininkas ir įprastas kompozitorius.

Taip pat daug kalbėta apie Čiurlionio lietuviškumą ir apie universalų kosmopolitinį jo kūrybos pobūdį. Nei vieni, nei kiti autoriai nėra teisūs. Tačiau ir vienu, ir kitu teiginiuose esama tam tikro racionalaus grūdo. Be abejo, Čiurlionis yra archetipiškiausias lietuvių kūrėjas. Kitaip sakant, nerastume nė vieno menininko, kurio lituanistinis angažuotumas, lietuviybės dimensija būtų ryškesni negu Čiurlionio kūryboje. Tai lietuvis menininkas *par excellence*. Bet šis menininkas savo kūryboje brėžia jungtis su europine kultūra, lenkų, prancūzų, vokiečių, rusų kultūros klodais. Genijaus jėga ištirpdo universaliąsias kosmopolitines tendencijas lietuviškumo stichijoje tarsi kokiame karštame reaktoriuje. Gebėjimas kalbėti europine kalba neužgožia jo lietuviškumo. Linkiu kūrėjams nesiginčyti, ar mes, lietuviai, savo kūryba esame europiečiai ar kosmopolitai. Tiesiog pasistenkime kaip Čiurlionis tuo pat metu likti lietuviams ir prabilti kalba, kuri bylotų ne tik lietuviams. Taigi tokia jungtis knygoje labai ryškiai ir akivaizdžiai atskleista.

Šis solidus veikalas rodo, kaip tokiam milžiniškam tyrimui suteikti intelektualinius akademinius išteklius. Tai puikus tarpdalykinio veikalo pavyzdys. Užuoat paprašiusios pasakyti savo nuomonę su tema susijusiais klausimais, leidinio sudarytojos pageidavo, kad autoriai susikoncentruotų į tą problematiką, kurią jie geriausiai išmano. Užuoat mąstę apie viską ir apie nieką, kiekvienas iš straipsnio autorių pateikė daug įdomių apibendrinimų, išvalgų, kartais empirinio pobūdžio, susijusių su dešifravimo dalykais. Visi tekstai labai profesionalūs, ypač muzikologiniai. Čia reikia išskirti profesorės Gražinos straipsnį – gebėjimas išsifruoti Čiurlionio kūrybos lobius labai novatoriškas. Straipsniai atitinka aukščiausio profesionalumo reikalavimus. Atrodytų, jie skirti tik profesionalų bendruomenei, tačiau kai sugula į vieną krūvą, kai juos matome panoramiškai, susidaro galimybė tarpdalykinį Čiurlionio kūrybos lauką apžvelgti nebanaliai ir nepopulistiškai. Tikrai verta atkreipti dėmesį į šio darbo solidumą, inovatyvumą ir svarumą. Tai tarpdalykinių humanitarinių tyrimų Lietuvoje pavyzdys, kaip reikia organizuoti tyrimus, kad jie būtų įdomūs ne vien profesionalams ir kad nebūtų kalbama tik žargonu ar populistine kalba.

Pabaigoje reikėtų pasakyti, kad šis tomas skatina ne tik filosofus, bet ir visus kitus klausyti, kur yra Čiurlionio įtaigos, jo hipnozės galios mįslė. Knygoje matome tą pasaulį ir kontekstą, kuriame jis dirbo, su daugybe simbolinių prasmų, daugybe įtakų, ateities ir praeities retrospektyviomis vizijomis iki tolimiausių priešistorės ištakų – Egipto, Mesopotamijos, Senojo Testamento pranašų. Knygos aprėptis įspūdinga: nuo egiptologijos, straipsnio, kuriame Echnatono sąjūdžio, jo religinio projekto įtaka projektuojama į Čiurlionio kūrybą, iki simfoninės poemos „Jūra“ mitologinių interpretacijų, išskyla daugybė projekcijų ir sąlyčio taškų. Darome išvadą, kad Čiurlionis, ko gero, yra gilesnis nei visos tos įtakos. Juk daugybė žmonių dekadanso laikais, *fin de siècle*, XIX–XX a. sąvartoje, rašė, kūrė ir mąstė apie simbolius, šifravo kriptogramas ir kitus dalykus, tačiau nepakilo iki Čiurlionio lygio. Tai didi asmenybė, turėjusi amžinybės pajautą ir gebėjusi intuityviai įžvelgti pačios būties ir Dievo gelmes. Todėl galime sakyti, kad Čiurlionis tarsi mediumas prisilietė prie pačios būties gelmių. Būdamas kaip ir mes visi žmogus, jis mąstė apie savo kūrybą. Galbūt jo genijus buvo jam pačiam paslaptis, jis bandė racionaliai mąstyti apie savo kūrybos principus. Gal jį baugino jo kūrybos mastas? Sunku pasakyti. Viena aišku, kuo plačiau interpretuosime šio menininko kūrybos paslaptį, tuo didesnė ji bus.

Leidinio autoriai yra iškilūs tyrinėtojai ir priklauso įvairiems profesiniams sluoksniams. Skirtingų tautų ir profesijų tyrėjai mato Čiurlionį savomis akimis. Ateities mokslininkai, rašysiantys kitus tomus, turės šitą prieš akis ir galbūt pasirinks kitus interpretacijos lygmenis, darys kitokius apibendrinimus, ir tada Čiurlionio aiškumas ir jo paslaptį dar padidės. Leidinio sudarytojoms reikia padėkoti už tai, kad parodžiusios Čiurlionio gelmę kartu atskleidė jo paslapties didybę ir paliko paslaptį.

Vytautas Landsbergis

Štai turime knygą – iš karto paimi į rankas ir galvoji: aha, dar viena stambi knyga apie Čiurlionį. Jų ne tiek daug yra buvę, bet yra. Ketinau jas šiek tiek apžvelgti – nuo Pauliaus Galaunės, Vlado Žuko ir kitų bibliografijų, dar albumai, katalogai ir vieno atviro veikėjo 50 metų suvestinė „Visas Čiurlionis“, o dabar šis. Tačiau praleisiu tą apžvalgą, nors tai galbūt išryškintų knygą, mat iš eilės eina ir kviečia eiti dar toliau. Dabar vėl kolektyvinis darbas, naujoviškas ir mokslinis Čiurlionio „užpuolimas“. Ši knyga bendromis jėgomis aptaria Čiurlionį įvairiais naujais rakursais, tartum būtų jo tvirtovė ir naujas šturmas. Galingi moksliniai aparatai ir naujai skambantys dalykai. Vienintelis nemokslinis išsišokimas turbūt knygos pabaigoje – o šiaip grįžtame prie Čiurlionio suteiktai, tikriausiai be pretenzijų (apie tai čia jau buvo šiek tiek kalbėta) ir vilčių aprėpti tai, kas neaprepiama, išsemti paslaptį, kuri neišsemiamą. Bet jeigu tą suvokiame, tai yra šis tas ir galbūt labai svarbu. Gal todėl ta knyga taip ilgai nebuvo rodyta Muzikos ir teatro akademijos studentams, nes turbūt tai pavojinga – gali paskatinti mąstyti, ieškoti, norėti. Manau, tas vis tiek bus padaryta.

Taigi knyga – ką manome apie Čiurlionį dabar ir ką manome čia, lietuviškoje muzikų terpėje. Nors leidinys, palyginti su kitais, vis plečia tarptautinį aspektą ir įveda į jį Čiurlionį: 33 autoriai, 15 iš užsienio, vienas atklydęs iš Briuselio. Naujais istoriniais aspektais aptariama epocha ir biografija, kūrybos idėjos, taip pat paties Čiurlionio išvalgos, pateikiama kūrinių ir jų gyvavimo sklaidos analizė, kas man visada buvo įdomu – kaip menas gyvena po to, kai jis tampa materialiu pavidalu. Taigi knyga turi plotį ir daug pastatų. Čia – jos reikšmės įrodymas. Manau, ji reikšminga ir tuo, kad tokių knygų, dar storesnių, suteikiančių dar daugiau autorių, galbūt nelabai ir reikia. Reikia kai ko kito, bet tai tik mano nuomonė, ja ir pasidalysiu.

Dauguma šios knygos autorių yra muzikai, dailėtyrininkai ir taip toliau. Visi jie labai nuoširdžiai dirbo ir rašė ne tik apie Čiurlionį, bet ir apie save. Apie tai, kas šiuo metu vyksta Lietuvoje, mūsų sąmonėje, apie meną ir apie Čiurlionį, kuris yra geras paskatinimas. Priartėjame būreliu prie milžino, liečiame, kiekvienas padaro savo išvadą, kaip senoje pasakoje apie neregius ir dramblį. Bet kupetoje pamatome ir save. Čia pateiksiu porą asmeninių refleksijų.

Kartais ne muzikas ir ne dailėtyrininkas pasako apie mus ir už mus. Antai Jonas Mekas parašė keletą žodžių Landsbergio knygai, kuri buvo verčiama į japonų kalbą. Tai nutiko kitados, o aš tik dabar gavau tą tekstą angliškai. Mekas parašė apie Čiurlionį ir apie Lietuvą, tad apie mus visus. Štai pora ištraukų:

Šaulys lanku siunčia savo strėlę į nežinomą. Ten stūkso žmonijos lemties ir svajonių kalnas. Čiurlionis rizikavo savo gyvenimu, kad nueitų iki pat galo, kur krinta strėlė. Ji smogė

į kalną ir sprogo. Savo paties skeveldrėles jis paliko savo mene. Jis nugulėjo, jis smogė kalnui ir atnešė jį mums. Lietuva yra Čiurlionis. Lietuva yra ir jos liaudies dainos, kurias Čiurlionis taip mylėjo. Lietuva taip pat yra Jurgis Mačiūnas ir „Fluxus“. Landsbergis pradžios mokykloj sėdėjo greta Jurgio. O, Lietuva maža, joje nėra didelių kalnų, jokių didelių upių, nieko dramatiška, jos siela labai atvira ir lyriška. Net jos kosmosas, jos žvaigždynai lyriški – pilys, kurios kyta danguje. Pasaulis, kurį tu gali laikyti savo delnuose: mažas, asmeniškias, tarsi daina. Ak, mes panteistai, mes mylėjom savo ažuolus, savo mažuosius žalčius, mes maitinom juos pienu. Mes visad buvom su gamta, žeme, su visais gyvais dalykais. Mano ankstyviausi atsiminimai, kaip aš guliu miško jaunuolyne žiūrėdamas į dangų, jusdamas po savimi minkštas samanas, uosdamas žaliųjų sprogstančių pavasario lapelių kvapą. Arba jutimas, kai lieti akmenis. Motina pasakodavo man mačiusi mažus paslaptinius žmogelius, ateinančius ir šokančius jai ant tų akmenų, kai ji eidavo melžti karvių. Ji labai nusimindavo, kai niekas ja netikėjo. Bet aš visada ja tikėjau, nes net ir aš sėdėdavau ant tų akmenų ir jie buvo manęs dalis.

Neseniai Briuselyje dalyvavau Jono Meko renginyje ir tada paklausiau jo, ar jis pažįsta Čiurlionio poeziją. Pasakė – „ne“, ir man pasidarė gėda. Padovanojau jam Čiurlionio „Žodžio kūryba“ ir tikiuosi, kad paskaitys. Ten tiek bendrumo. Paskaitysiu šiame draugų būryje truputį iš Čiurlionio. Ką tik skaičiau Meko.

O ir graži gi ta mūsų Lietuva. Graži savo liūdnumu, graži paprastumu ir širdingumu. Nėra čia kalnų, debesis remiančių, nei kaskadų užiančių; pažvelk tik aplink! – koks graudus paprastumas tame reginyje.

Laukas kaip didelis šilkinis kilimas su tamsiai ir šviesiai žaliais langeliais; per lauką juokingai vingiuoja kelias ir pranyksta kažkur grioviuose; palei kelią kryžius, o šalia jo beržas stovi ir verkia. [...] Toli horizonte mėlynuoja miškas. Prisiartink prie jo, tai jis tau paslaptingu kuždesiu seną seną legendą apsakys arba raudą graudžiai pradės ošti⁴.

Štai profesorė Daujotytė priminė mums Šatrijos Ragana. Man labai džiugu ir šiek tiek gėda – nebuvo to fragmento aptikęs. Bet koks jis reikšmingas. Tie ženklai eina per lietuviškąją kūrybą, per mūsų kūrybinę sąmonę. Žvelgiant į lietuvių poeziją – tai Strazdelis, Jonas Kuosa-Aleksandriškis, antai Jono Aisčio: „Laukas, kelias, pieva, kryžius, / Šilo juosta mėlyna“ – lyg jis būtų skaitęs Čiurlionį... Visi mato tą patį, tai yra jų širdyse. Justinas Marcinkevičius ir, žinoma, Jonas Mekas, dar mūsų nepripažintas pasaulinis kūrėjas, dar Juozas Tumas-Vaižgantas ir Šatrijos Ragana. Visur matome Lietuvos paradigmą, sakyčiau – raktelį. Labai iškilmingi tarptautiniai žodžiai. Yra raktelis.

Kaip matote, esu nutolęs nuo mokslo, bet dalyvauju mokslo knygos pristatyme. Dabar šiek tiek apie tai, kas buvo paminėta, kad toje knygoje nėra Čiurlionio poezijos. Tai irgi keista mūsų savybė. Nuo tada, kai ėmiau siūlyti išleisti tokią knygą, praėjo dvidešimt metų, kol Valentinas Sventickas išgirdo ir atsirado Čiurlionio „Žodžio kūryba“. Tai buvo 1997-ieji. Netrukus bus 2017-ieji, dar 20 metų. Gal Čiurlionis ateis ir į „Poezijos pavasarį“? Ką gali žinoti, jis taip palengva eina pas mus.

Spėju, visad spėju, kad ateis laikas, kai Čiurlionis nebebus po brūkšnelį ar po taktą analitiškai tyrinėjamas. Reikia tyrinėti, iškrapštyti, ką galima, ir kad tai būtų vieša ir paskelbta. Tai susiję su jo publikacijomis. Jau beveik visas Čiurlionis išleistas. Šįmet išėjo dar viena knyga – Čiurlionio straipsniai. Lieka dar dvi – tik dvi. Tai kalnas: išleisti jo laiškus rimtai, tekstologiškai, kai po kokių 20–30 metų galbūt Kaune veiks Čiurlionio institutas. Taip, kaip galvojant apie Vlado Žuko, Valerijos Karužienės ir Simono Egidijaus Juodžio bibliografiją. Septyniadesimtį metų, du su puse tūkstančio pozicijų vien apie Čiurlionį, dabar tai būtų 25 tūkstančiai. Bet tam reikia fanatiko, neužtenka vieno ar dviejų fanatikų, kurie gal visą gyvenimą kaip Žukas renka. Ar kam nors to reikia? Ar kas nors norės tai išleisti? Tai ne vieno žmogaus darbas. Čia mes matome, kaip plačiai pajudinta. Galima sakyti, atsiranda nauji aspektai ir nauji pašaukimai.

Bet artėja svarbesni uždaviniai. Pozityviai nuteikia, kai laukiant dalykų, kurių štai jau nebereikia laukti, jie ima ir atsiranda. Gerbiamasis Naglis Kardelis kalbėjo tai, ką seniai norėjau išgirsti. O tai, kas man rūpi, yra nebe Čiurlionio tyrinėjimas, o žmogaus tyrinėjimas per Čiurlionį. Juokais kartais ką nors pasakau, nes antraip atrodyčiau keistas. Juokauti negalima. Galbūt tarptautinėms organizacijoms reiktų priimti konvenciją apie žmogų. Bet kada nors pradėsime kalbėti apie žmogų ne kaip apie socialinį, dvasinį ar biologinį padarą, o kaip apie fenomeną, kurio nenusako atskiros jo dalys. Tai man rūpėjo, kaip ir Čiurlionio laišakai, bet pristigau gabumų ir laiko. Dar po trisdešimties metų būsiu geriau pasirengęs. O gal atsiras ir talkos...

Šios dienos knyga, žvelgiant nuo bokštų, atrodo kaip svarbi to kelio gairė. Ji tikrai svarbi gairė. Bet neapsvaikime iš džiaugsmo. Tame kelyje lauktume naujų pasiūlymų, naujų aspektų, naujų savęs pačių atradimų. Negalime peršokti per save, bet galime pasikutenti, kad nebūtų taip ramu, kokie mes gudrūs, kiek daug žinome ir mokame pasakyti. Supraskime, kad visa tai yra kol kas, ir žiūrėkime į tai, kas bus ne kol kas. Toks yra žmonių, tautos, Lietuvos gyvenimas tikint, kad ji bus.

⁴ Vytautas Landsbergis. Užmirštas Čiurlionio straipsnis. In *Pergalė*, 1971, Nr. 3, p. 141.

Rūta Stanevičiūtė

Susirinkome pakalbėti apie išskirtinį mokslo leidinį. Šitaip apibūdinti profesorės Gražinos Daunoravičienės ir jos kolegės docentės Rimos Povilionienės sudarytą knygą leidžia kelios priežastys. Pirmiausia tą skatina monumentalus straipsnių ir mokslo studijų rinkinio žanras, kurio iniciatorė lietuvių muzikologijoje neabejotinai yra Gražina Daunoravičienė. Kaip tik ji prieš gerą dešimtmetį inicijavo lietuvių kompozitoriams skirtų monografijų atsinaujinimą, keldama sau ir kitiems didžiulius reikalavimus, o kartu kviesdama naujoje sociokultūrinėje aplinkoje ir tarptautinėje erdvėje įkontekstinti lietuvių muziką. Per aptariamą laiką lietuvių muzikos žinovų ir mėgėjų lentynose išsirikiavo visa serija tokio pobūdžio leidinių, tad naujasis Čiurlioniui skirtas veikalas regisi kaip logiška nemenko laikotarpio darbų tąsa ir kartu neabejotinai svariausias serijos darbas.

Antroji priežastis, dėl kurios norisi šiam leidiniui priskirti išskirtinio mokslo darbo poziciją, yra rinkinio dialogas su čiurlionistikos tradicija ir įsiterpimas į dabartinę Čiurlionio tyrimų paradigmą. Turėjau galimybę matyti šios knygos radimąsi nuo jos priešistorės, kai buvo ambicingai modeliuojama konferencijos idėja ir telkiamos tarptautinės dalyvių pajėgos, siekiant atverti dar „nežinomą“ Čiurlionį. Tačiau sėkmingai įgyvendintos konferencijos pagrindu parengtas ir šiandien viešai pristatomas leidinys tikrai nėra įprasta konferencijos rinktinė. Pastaraisiais dešimtmečiais Lietuvoje imta rengti nemažai konferencijų, skirtų Čiurlioniui, kai kurios jau pasidarė tradicinės. Nepriklausomybės metais neįtikėtinais pagausėjo čiurlionininkų būrys, ir ne mažiau stebėtina, kad jis vis plečiasi ir vis daugiau tyrinėtojų įsitraukia narstyti turbūt žymiausio lietuvių menininko kūrybos paslapčių. Nors Čiurlionis vadinamas mitologizuotu lietuvių kultūros herojumi ir kultine figūra, jo paveldo ir jam dedikuotų tyrimų gyvybingumą bent jau man labiausiai atveria vis naujų ir naujų čiurlionininkų ryžtas ir drąsa peržiūrėti įteisintas interpretacijas, pataisyti kitų tyrinėtojų neva ar iš tiesų priverstas faktologines bei tekstologines klaidas ir įminti menininko kūrybos mįsles. Dar prieš dvidešimt metų, kai atkūrus Nepriklausomybę ir atgavus kultūrinę laisvę be užuolankų imta mintyti apie Čiurlionio palikimą ir recepciją, nė nebūčiau pagalvojusi, kad tų vadinamųjų Čiurlionio kūrybos paslapčių metams bėgant ne mažės, o daugės – bent jau tyrinėtojų vaizduotėje ir darbuose. Man atrodo, kad šita knyga yra vienas tokių liudijimų.

Aistra užčiuopti naujas Čiurlionio kūrybos paslaptis ir nežinomybes, jo kūrybos analitines ir interpretacines strategijas ir yra, mano galva, svarbiausia šios knygos sudarytojų ir autorių inspiracija. O kartu pati knyga turi stiprų inspiracinį pradą, skatina įsitraukti į diskusijas ir ginčytis, kelti naujas versijas ir modeliuoti kitokias mįslių įmintis. Nesu Čiurlionio tyrinėtoja, nors turbūt visi lietuvių muzikologai vienu ar kitu būdu yra prisilietę prie jo kūrybos ir recepcijos.

Todėl palikdama išsamesnę rinktinės analizę tikriesiems šios srities žinovams, norėčiau pasidalyti keliomis įžvalgomis ar pastebėjimais kaip šiek tiek informuota knygos skaitytoja.

Pirmas dalykas, kuris skatina ypatingą šios knygos skaitymo būdą, yra jos intertekstualumas, tekstų, autorių, idėjų ir įvairių jų dėstomų minčių kontekstų sąšaukos. Knygos autoriai – muzikologai, dailėtyrininkai, kultūrologai, filosofai – modeliuoja Čiurlionio kūrybos interpretacijas itin plačioje mokslinių priecių ir istorinių bei kultūrinių procesų aplinkoje. Čiurlionis apmąstomas iš romantizmo, moderno, modernizmo, avangardo, postmodernizmo ir postistorizmo meninių paradigimų perspektyvos, siejamas su istoriniais, kultūriniais, tautiniais, politiniais virsmis, menotyros ir plačiau humanitarinių mokslų paradigimų lūžiais. Šiuolaikinė čiurlionistikos būseną vadintina interpretacine menotyra, kuri randasi ir produktyviai skleidžiasi kelių kartų mokslinio įdirbio fone. Tai kitokia mokslinių atradimų ir interpretacinių strategijų fazė, nei buvo prieš 20, 50 ar 100 metų. Didžiulis knygos privalumas yra jos autorių įsitraukimas į interpretacinius ginčus, naujų kūrybos perskaitymo būdų paieška, aiškiai ir pagarbiai nurodant prieš tai buvusius skaitytojus ir interpretuotojus, tačiau išlaikant kritinę laikyseną ir atvirumą naujoms atvertims. Šia prasme knyga tikrai labai skiriasi nuo sumestinių rinktinių – profesorė Viktorija Daujotytė pateikė taiklų apibūdinimą „sutelktinis tomas“. Žinoma, jos visumą lėmė konkretus renginys, konkreti tyrinėtojų darbų konfigūracija, tačiau leidinio visuma gana intertekstuali ir šiuo požiūriu ryškiai skiriasi nuo kitų panašaus pobūdžio Čiurlioniui skirtų pastarųjų metų rinktinių. Kita vertus, knygai savitumo suteikia jos autorių santykio su čiurlionistikos tradicija įvairovė. Kai kuriems mokslininkams tai pirmieji susitikimai su menininko kūryba, pirmos entuziastingos atvertys, euforiškos įtarmės, o jas įdomu lyginti su žymiausių čiurlionininkų darbais, kuriuose pateikiamos dešimtmečių subrandintos mintys ir interpretacijos, retsykais ir individualių įžvalgų kritinė peržvalga.

Antras dalykas, kurį norėčiau specialiau paminėti – tai gyvybingas lietuvių teorinės muzikologijos mokyklos išsiskleidimas šioje knygoje. Fundamentalioje Gražinos Daunoravičienės studijoje oponuojama kanonizuotoms XX a. muzikos modernėjimo versijoms, atskleidžiant avangardui artimus Čiurlionio kūrybinės laboratorijos ypatumus ir specialiau susitelkiant į kriptografijos ir kombinatorikos reiškinius. Profesorės buvusių ir esamų doktorančių darbuose galima matyti jos plėtojamos problematikos kūrybingą tąsą – Čiurlionio kūrybai analizuoti pasitelkiamas ir intertekstualumas, ir numerologija, ir kitos svarbios teorinės muzikologijos sritys. Tai neabejotinai naujos kompozitoriaus kūrybos analizės strategijos lietuvių muzikologijoje, reikšmingai papildančios vyraujančias stilistines, tekstologines ir estetines jo muzikos interpretacijas. Kaip istorikė, papildomai išskirčiau sutelktinio tomo teikiamą

unikalią galimybę palyginti Čiurlionio kūrybos veikmės ir recepcijos įvairovę skirtingais menininko palikimo sklaidos istoriniais tarpsniais. Šioje srityje ypač pažymėtinas lietuvių dailėtyrininkų įdirbis.

Ir dar vienas pastebėjimas pirmąkart perskaičius knygą. Tai neabejotina dvejopa šiandien pristatomos knygos tapatybė: ji yra tam tikro laikotarpio darbų apibendrinimas ir kartu nauja pradžia. Galima tikėtis, kad Čiurlionis, mūsų nacionalinės tradicijos išradėjas, netrukus taps kertine ašimi, lygiai taip pat kritiškai peržvelgiant kitas modernios lietuvių muzikos personalijas ir teritorijas, atveriant naujas žinomo ir nežinomo sankirtas muzikos moksle ir kultūrinėje recepcijoje. Sveikinu knygos sudarytojas ir visus jos autorius.

Šarūnas Nakas

Kai knygos sudarytoja Gražina Daunoravičienė maždaug prieš mėnesį kalbino mane ką nors pasakyti apie knygą, kurios aš akyse nebuvau matęs, be abejojimo, ji nesitikėjo, kad prabilsiu superliatyvų ir komplimentų srautais. Man lieka bent iš dalies pateisinti tokius jos lūkesčius. Nepasirašiau jokios kalbos ir tą dariau sąmoningai, spėdamas, kad tikrai neteks kalbėti pirmajam ir prieš mane kalbantieji gali pasakyti visiškai tą patį, ką aš manau. Taip ir įvyko. Todėl pradėsiu iš šiek tiek kitokios orbitos.

Čiurlionis yra politinis fenomenas ir tai lemia mūsų požiūrį jau keliasdešimt metų. Greičiausiai taip bus dar ilgai, o gal ir tiek, kiek egzistuos lietuvių tauta. Iš dalies taip yra dėl jo stipraus kelių bangų suvalstybinimo. Pirmoji banga įvyko dėl dviejų seserų ir žmonos atkalkių pastangų steigiant Čiurlionio galeriją Kaune, į vieną vietą sutelkiant labai daug jo tapybos kūrinių. Galų gale pradėdant Čiurlionio muzikos atlikimo praktiką ir leidybą. Visa tai kuriam laikui nutraukė karas.

Antroji banga nė kiek ne mažiau reikšminga, gal net svarbesnė, sietina su šešiasdešimt penktųjų metų Čiurlioniu, su jo devyniasdešimtmečiu, kai atsirado daugybė fenomenų, susijusių su jo vardu. Nepaprastai gausi leidyba, išsklidusi ne tik Lietuvoje po žmonių buitį, bet ir po visą Sovietų Sąjungą ar net Rytų bloką. Dar iki šiol visai netyčia, o gal ir tyčia pavyksta aptikti dalykų, kai, sakykime, kokioje nors Kijevo muzikos mokyklos klasėje kabo Čiurlionio paveikslų reprodukcijos ir vaikams tai pateikiama kaip ypač svarbaus meno pavyzdžiai, kaip idealas, į kurį turėtų lygiuotis jauni žmonės. Sakyčiau, keistas dalykas, bet jis yra.

Čiurlionis kaip tam tikras fenomenas yra tarsi populiarius turistinis maršrutas. Jų, kaip žinote, būna įvairaus sudėtingumo. Pavyzdžiui, galima nusipirkti pasivaikščiojimą aplink Anapurnos kalnyną Himalajuose ir nemažai pamatyti nuo per 8 tūkstančius metrų iškilusių viršūnių. Tai ilgas, sudėtingas ir brangus projektas. Bet panašių pojūčių galime patirti vaiksčiodami čia, Kernavėje, tik viskas daugybę kartų smulkiau, paprasčiau ir greičiau. Čiurlionis eksploatuojamas

kieno tik nori ir profesorė Daujotytė visiškai teisingai pasakė, kad profanų indėlis čia milžiniškas. Kartais su siaubu pagalvoju, kad jų indėlis toks didelis, jog mes jau nebematome Čiurlionio tokio, koks jis buvo ir koks yra. Viską užgožia drumzlinos, balzganos, išsivadėjusios interpretacijos, dažniausiai nurašytos nuo dešimčių kitų anksčiau pasakytų. Toks yra gyvenimas, tokia praktika ir tikrovė.

Prie to keistai prisideda gal ir nenoromis vykdoma tam tikra naujoji čiurlioniška evangelizacija, Čiurlionį pateikiant pernelyg dieviškai, kultišškai ir nežemiškai. Tiesą sakant, kai pasižiūri į jo biografiją, lyginant su tuo mastu, kokį jai bando suteikti valstybė su savo galingomis institucijomis, Čiurlionis pasirodo esąs labai menkas, silpnas ir neatlaikantis to neapsakomo svorio. Tai sudėtingi reiškiniai, tai mūsų realioji kultūros politika, ir nuo to nepabėgsi. Tiesiog tai, kas populiari, populiariai ir interpretuojama.

Šis straipsnių rinkinys nėra paprastas dalykas. Jį nelengva perskaityti, jis reikalauja atsidavimo ir išmavimo. Vis dėlto galima sakyti, kad reikalai keičiasi ir visiškai nesvarbu – į geresnę ar blogesnę pusę – čia jau kaip kam atrodo. Bet čiurlionininkų gretos radikaliai keičiasi tuo požiūriu, kad didumą jų ima sudaryti moterys, o to anksčiau nebuvo. Spėju, tokia tariama, o gal ir netariama čiurlionistikos feminizacija radikaliai revizuos vienpusį Sofijos fenomeną Čiurlionio gyvenime ir jos įtaką kūrybai. Kitaip sakant, moteriškas žvilgsnis čia galbūt atras kur kas daugiau, negu ligi šiol nuveikė labai skvarbus vyriškas žvilgsnis. Šiuo požiūriu esu didelis optimistas.

Čiurlionį nagrinėti sunku todėl, kad jo asmuo buvo maniakiškai kolekcionieriškas. Jis iš tikrųjų buvo kaupėjas, apie tai nemažai pasakota. Ir šitai perėjo į jo tam tikrus kūrybinius metodus, kažką surandant, pasidedant, nukišant, numetant, vėl išsitraukiant. Ką tik girdėjome variacijas („Sefaa esec“ – G. D.), kurios yra grynas tokios taktikos pavyzdys. Kūrinys galbūt niekada nebūtų egzistavęs, jeigu Čiurlionis būtų ilgiau gyvenęs. Gal visus tuos eskizus jis būtų sunaikinęs, niekam nerodęs, bet niekas to nepasakys. Čia nepaklausi telefonu, kaip sakydavo Jonas Aleksa, nepaskambinsi.

Vis dėlto kelia susirūpinimą sparčiai augantis originalių Čiurlionio kompozicijų skaičius. Šimtmečiui praėjus jų padaugėjo keliais šimtais. Tai ne tik smulkios fortepijoninės techniškai sutvarkomos kompozicijos, kai prirašoma repriža, koda ar kažkas panašaus, o kur kas daugiau. Tai simfoninė didinga kūryba, apie kurią Čiurlionis galbūt ir yra užsiminęs, bet niekas negali garantuoti, kad tai jis norėjo baigti ir sąmoningai nenumetė jos. Šito, deja, negalime įrodyti. O tai šiuo metu virsta tam tikra grafomaniška paskata dirbti, rašyti ir pelnytis iš Čiurlionio.

Čiurlionis yra tai, į ką per šimtą metų labai daug investuota. Sunku nuspėti, kiek milijonų, gal ir milijardas. To rezultatai labai ryškūs. Į jokią kitą kultūros fenomeną Lietuvoje nėra taip noriai investuojama. Tačiau turime stiprias

institucijas, susietas tiek su jo vardu, tiek su jo kūryba. Tai yra labai svarbus faktas.

Tie dalykai tiesiogiai persiduoda ir šiai knygai. Joje skaitome didingą straipsnį apie didingumą ir labai prašmatnią studiją apie modernistinę aiškiaregystę. Žinoma, aiškiaregiai dabar madingi ir nieko keista, kad visa tai čia atsispindi, norime to ar nenorime. Tačiau man, nežinau, gal iš kažkokio nuovargio, įdomiau yra tai, ar atsiranda naujas požiūris ir naujos įžvalgos. Perskaitęs knygą supratau, kad dailėtyrininkai, ko gero, laimi bent šiuo mometu. Taip yra galbūt dėl to, kad daug muzikologų mano, jog Čiurlionis yra tarsi koks slaptas agentas, vykdamas muzikologijos jam suformuluotą užduotį ir stropiai, atidžiai atliekantis tam tikrus teorinius, sisteminius, koncepcinius užsakymus ar nurodymus. Kruopščiai tyrinėjama kriptologija atskleidžia labai daug apie jį kaip apie asmenį, bet mažai pasako apie kūrybą, požiūrį į kūrybą. O dailėtyroje, atrodo, žengta svarių ir rimtų žingsnių.

Norėčiau paminėti Salomėjos Jastrumskytės straipsnį „Čiurlionio tapybos plastinė sistema kaip alternatyvios tikrovės mąstymo principas“. Kaip žmogus, prisiskaitęs daug knygų apie Čiurlionį, galiu teigti, kad vis dėlto tai yra tam tikro lūžio užuomina, jeigu ne pats lūžis. Čia kalbama apie labai keistą Čiurlionio poziciją realumo ir abstraktumo požiūriu. Tarsi priejęs kažkokį ribinį dalyką, kai galėjo tapti abstrakcionistu, vis dėlto jis liko realistas. Tai sieju su jo obsesija architektūrai ir urbanistikai, su noru konstruoti labai akivaizdžius, apčiuopiamus ir lengvai įsigeriančius į žiūrovų ir suvokėjų sąmonę pasaulius. Tačiau Jastrumskytė pritaiko kur kas turtingesnę arsenalą ir apčiuopia tai, su kuo aš sutinku. Tai, kad Čiurlionis bando kurti visiškai alternatyvią tikrovę, kurią tinkamai ir pagaunami suvokti galima tik tada, jeigu ji yra visiškai reali. Iš tikrųjų šitie dalykai labai siejasi su naujais astrofizikų hipotetiniais teiginiais, kad visos paralelinės tikrovės, jeigu jos egzistuoja, yra per milimetro dalį nuo mūsų tikrovės. Jos yra labai arti.

Šiais laikais sunku įrodyti ir patikrinti, ar taip yra. Bet puikiai žinome, kad tam tikri intuityvūs dalykai žengia gerokai toliau už mokslą, jį aplenkia bent jau metaforiškai. Šiai auditorijai neturėčiau įrodinėti, kad Čiurlionio įstabi intuicija buvo gerokai perkopusi savo laiką. Šiuo požiūriu jis kreipėsi, ko gero, net ne į estetinę aplinką, ne į paveikslų suvokėjus, ne į savo kaip menininko vertintojus, jis tiesiog diskutavo su įvairiausiais savo epochos dalykais, kad ir tuo metu sukurta Einsteino realiatyvumo teorija.

Taigi galiu tik apgailestauti, kad nors ir esama puikios Rasutės Žukienės apžvalgos apie naują Čiurlionio dailės parodų eksponavimo taktiką, strategiją ir praktiką, kurioje ji energingai kritikuoja daugelį pasenusių ir sustabarėjusių parodų rengimo aspektų, knygoje stinga tekstų apie Čiurlionio muzikos atlikimo praktiką, įsigalėjusią pastaraisiais dešimtmečiais. Deja, čia esu pesimistas. Mūsų atlikėjai į Čiurlionį žiūri kaip į tam tikrą autsaiderį, kurį privaloma

įtraukti į programas. Taip yra ne tik su jo simfoninėmis poemomis „Jūra“ ir „Miške“, įrašytomis bene devyniasdešimtaisiais ir vis iš naujo perleidžiamomis, koncertuose praktiškai neskambančiomis arba skambančiomis išskirtinai per politines šventes. Taip sakant, realios jų gyvybės koncertiniame gyvenime nėra. Bet dar liūdniau su pianistų požiūriu į pagrindinę lietuvių pianizmo ištaką. Pianistai skambina jaunąjį, jauniausiąjį, galima sakyti, „žaliąjį“ Čiurlionį, tą kūrybą, kurią jis rašė mokydamasis Varšuvos muzikos mokykloje. Būdamas dar nevisiškai savarankiškas ir naudodamas iš esmės labai skirtingas priemones nei vėliau, po keleto metų, kai pradėjo tapyti. Ši muzika ligšiol yra nepopuliari ir turbūt vienos rankos pirštų užtektų paminėti pianistus, kurie ją kartais groja. Šiuo požiūriu, manau, yra didžiulis politinio Čiurlionio fenomeno netolygumas ir neatitikimas. Tai ištaisyti turbūt neįmanoma aistringomis kalbomis arba direktyviniais nurodymais. Tą gali padaryti tik auganti bendroji tautos savimonė, vertinanti tai, kas yra jos tikroji klasika ir kuo ji yra arba gali būti aktuali.

Gražina Daunoravičienė

Mielieji čiurlionininkai, knygos autoriai, gerbiamieji recenzentai, bičiuliai. Pirmiausia labai dėkoju už tai, kad atėjote, susirinkote, už mintis, kritiką, įžvalgas. Aišku, knyga yra eilinis įvykis kelyje į Čiurlionį ir jo paslaptį. Į ją galima žvelgti kaip į tam tikrų įvykių sekvencinį tašką. Knygos pasirodymą ir dar ankstesnius įvykius, ko gero, daugiausia inspiravo apčiuopiamas noras Čiurlionio gyvenimą apkabinti abiem rankomis iš abiejų pusių ir refleksija bei darbais įprasminti žemiškosios jo būties egzistencinius taškus.

Atsigręžę į tai, kas dėjosi jo šimtmečio laikais ir 1975 metų aplinkoje, matome, kad buvo organizuojama galbūt pompastiška, kaip sakytų Šarūnas Nakas, bet iš tiesų oficiali mokslinė konferencija „M. K. Čiurlionio kūryba ir lietuvių meno uždaviniai“. Žinoma, tais laikais tarptautiškumas daugiau rėmėsi rusų ir lenkų kolegų dalyvavimu, o vėliau, 1977-aisiais, pasirodė knyga „Čiurlioniui 100“. Ją sudarė ir išleido profesorius Jonas Bruveris, su mumis sėdintis šioje salėje.

Artėjant kitam Čiurlionio šimtmečiui norėjosi tos egzistencinės datos, to kito kranto tarp dviejų gyvenimų. Norėjosi tos simetrijos, palindromo, kaip sakytų profesorė Daujotytė, to atspindžio, bent jau tokios ryškios tyrimų sutelkties. Ir iš tiesų abi knygas – „Čiurlioniui 100“ ir šiandien pristatomą „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911): jo laikas ir mūsų laikas“ – skiria lygiai trisdešimt šešeri metai – visas Mikalojaus Konstantino Čiurlionio žemiškasis gyvenimas. Puikiai žinote, to, matyt, nereikėtų šiandien priminti, apie įkoduotus Čiurlionio darbus, įstabias jo simetrijas ir veidrodžius, slaptą atspindžių magiją (iš čia tie palindromai), kurie kūrė nepaprastą čiurlionišką įtaigą

ir pranašavo. Ši nedangstoma atspindžių meilė akivaizdžiai išplitusi visuose Čiurlionio darbuose – ir dailėje, ir muzikoje. Tai buvo toji inspiracija, galbūt dėl to aš ir užsikrėčiau kito šimtmečio fokuso idėja.

Antroji inspiracija, greičiau nuojauta to, apie ką šiandien kalbame, kad dar ne viskas pasakyta apie Čiurlionį, dar ne viskas pamatyta, ką parašėme, pasakėme, dar turime išsakyti tai, kas naujai pritvinkę mūsų sąmonėje. O kai pasakoma labai konkrečiai, dalykiškai, tiesmukai, visi juk suprantame, kad neprisibeldėme, kad atsiveria dar giliau ir vis dar budi tas sfinksas, tas branduolys, prie kurio neprisiliečiame. Mes bandome judėdami, sukdami, žvalgydamiesi aplink. Man patiko Salomėjos Jastrumskytės taikli pastaba konferencijoje Druskininkuose, kad kiekvienas sukame savo orbitą aplink Čiurlionį. Tikrai iki šiol keliaujame Čiurlionio kosmose, paminę jį jo įtaigą, ir vis brėžiame savąjį ratą aplink tą branduolį ir šviesulį. Juk puikiai žinome, kas jis yra mums, ir įbrėžiame, paliekame savo orbitų pėdsakus įvairiais būdais – stebėdami kūrybą, mėgindami ją prisibelsti, skambindami, atlikdami, analizuodami, rašydami, tyrinėdami, kartu tylėdami, apmąstydami – visais įmanomais būdais.

Na ir trečioji visų tų įvykių, tos knygos priežastis, ko gero, yra pakitęs laikas ir pasaulis. Žvelgiant iš dabarties, iš postmodernizmo, kartais dairantis mus užgriūva baugus vaizdas. Matome ankstesnių požiūrių, ankstesnių teorijų ir darbų griuvėsius, seniau parašytų istorijų suplėšymus ir viešai iškeliamą kritinę refleksiją, dekonstrukciją ir begalinį pliuralizmą. Negalima nematyti ir to, kad sukilęs naujo laiko intelekto skersvėjis iš tiesų visai kitais pagrindais įpūtė naujų apmąstymo vėjų. Menotyros diskursas atveria naujų įstabių galimybių.

Jau pamiršome, kad, lygindami šią knygą su kito Čiurlionio gyvenimo kranto šimtmečio atspindžiu, matome, jog pirmiausia atsitraukė demonas, kuris, beje, buvo vaizduojamas ir Čiurlionio paveiksluose. Atsitraukė ta prievarta, būtinybė Čiurlionio paveikslų angelus interpretuoti ideologiškai. Ir tai atidengė daug naujų horizontų, metodologijų. Nors labai teisingai pasakė profesorė Daujotytė, kad ne metodologijas turime taikyti Čiurlioniui, o Čiurlionio kūryba pati turi rinktis metodus. Štai ta perversija ir atveria naujas idėjas. Tarp jų iškyla geomodernizmo idėja, kultūrinės parataksės idėja, inspiruojanti ir, mano galva, tiesiog tobulai tinkanti Čiurlioniui. Žinoma, mūsų nepalieka sąmonėje

įsigrauzęs skepsis ir nihilizmas. Bet ne požiūryje į Čiurlionį. Jis tarsi koks nematytas ir vis dar nušvintantis iš naujo, nuolat apžiūrimas, dekonstruojamas, tiriamas – rašomos ir kuriamos naujos istorijos. Nors dabar madingos mikroistorijos, matote, kad knyga nėra sudėliota iš mikroistorijų. Tos istorijos semiasi įkvėpimo tarsi iš to didžiųjų istorijų laiko.

Matyt, taip jau atsitiko, kad šiame leidinyje sudėjome tas orbitas, kurios toliau skrieja apie Čiurlionio paslapties sfinksą. Elipsių polėkį, judesį, susikirtimus ir atostūmius. Ko gero, tai ir apibūdina šios neplonos ir tikrai nelengvos knygos daugiasluoksniškumą, modernumą, net savotišką senamadiškumą, kartu su nesupainiojamais ir gana komplikuotais individualių įžvalgų pėdsakais.

Ta šiandien nutinkančia garbe ir kritika turiu dalytis pirmiausia su knygos autoriais, kurie didžiuliu būriu sunėšė šitą korį. Tiesą sakant, kaip jau minėta, į Čiurlionio mirties šimtmečio konferencijos idėją buvo žiūrima atsargiai ir nepatikliai. Vis dėlto visi jie patikėjo, dideliu būriu įsitraukė, labai daug padėjo, ir konferencija buvo ypatinga: net pirmą kartą atklydę užsieniečiai stebėjosi, kad kažkokia dvasia joje klaidžioja, jie jautė tą neįvardytą paslaptinę dvasią. Šia švente taip pat noriu pasidalyti su daugybe čiurlionistikos baruose triūsusių menotyrininkų, filosofų, antropologų, kultūros tyrinėtojų, sunėšusių fundamentalų šaltinių ir tyrimų pamatą. Be abejo, rengdami knygą mes kopinėjome ją, tyrinėjome, rėmėmės, mitome, sėmėmės įkvėpimo.

Kolegos žino, kad mano požiūris į knygų pristatymus, sutiktuves, kaip gražiai lietuviškai vadiname, tikrai nevienareikšmiškas, kartais net ironiškas. Nelabai jų mėgstu, atvirai kalbant, kartais tai tampa dar viena rutina, kultūrinio gyvenimo kliše, kai daroma todėl, kad taip reikia. Bet šiandien negaliu to pasakyti. Pirmiausia todėl, kad tokių recenzentų akivaizdoje tai yra įvykis visoje čiurlionistikos padangėje. Gerbiamiesiems recenzentams sutikus dalyvauti ir pasisakyti, knygos pristatymo pagundai nepajėgiau atsispirti.

Dėkoju visai čia susirinkusiai bendruomenei, gausiu būriu suėjusiai tarsi į kokias mišias: švęsti knygos, švęsti Čiurlionio, jo kūrybos, jo muzikos, švęsti rašymo, švęsti klaidžiojimų ir švęsti skaitymo. Nuoširdžiai ačiū visiems, prisidėjusiems prie šios knygos.

Spaudai parengė Gražina Daunoravičienė

Apie autorius

Vida Bakutytė (g. 1952) – humanitarinių mokslų daktarė (1990), Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja. 1975 m. baigė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (iki 1992 m. Lietuvos valstybinė konservatorija) muzikologijos studijas, 1987 m. – Lietuvos mokslų akademijos Istorijos instituto teatro istorijos aspirantūrą. Dėstė Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (1977–1979, 1991, 1995, 1998–2000). Nuo 1983 m. dirba Lietuvos kultūros tyrimų institute (buvęs Kultūros ir meno institutas, Kultūros, filosofijos ir meno institutas), 2008 m. šio instituto Muzikologijos skyriaus, 2009–2013 m. Muzikos ir teatro istorijos skyriaus vadovė.

Paskelbė monografiją „Vilniaus miesto teatras: egzistencinių pokyčių keliu. 1785–1915“ (2011). Rengiamos „Lietuvos muzikos istorijos“ vieno iš tomų (XIX a.) sudarytoja ir autorė. Skelbia straipsnius lietuvių ir užsienio mokslo spaudoje (per 100), skaito pranešimus konferencijose Lietuvoje ir užsienyje. Mokslinių interesų sritys: Lietuvos muzikos ir teatro istorija (XVIII–XX a.), Vilniaus kultūrinio gyvenimo istorija, muzikos ir teatro sąsajos (istorija ir nūdienu).

El. p. v.bakutyte@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 02 03

Ilna Būdeniece nuo 2010 m. studijuoja sisteminės muzikologijos doktorantūroje Latvijos J. Vytuolo muzikos akademijos Muzikologijos katedroje (daktaro disertacijos tema „Librožanro aspektai latvių kompozitorių instrumentinėje muzikoje“). 2010 m. Latvijos J. Vytuolo muzikos akademijoje apgynė muzikologijos magistro darbą „*Music for* kaip librožanras latvių kompozitorių kūryboje“.

Paskelbė straipsnių mokslinėse rinktinėse „Muzikos mokslas šiandien: pastovu ir kintama“ („Music Science Today: the Permanent and the Changeable“) ir „Muzikos akademijos raštai 7“ („Writings of Music Academy VII“), dalyvavo įvairiose tarptautinėse muzikologų konferencijose. Nuo 2008 m. dėsto Rygos J. Medinio vidurinėje muzikos mokykloje.

El. p. il.b@inbox.lv
Straipsnis įteiktas 2013 06 27

Laima Budzinauskienė (g. 1972) – humanitarinių mokslų (menotyra, muzikologija) daktarė (2000), Lietuvos muzikos ir teatro akademijos lektorė (2010), nuo 2012 m. – Muzikos istorijos katedros vedėja. Publikuoja mokslinius straipsnius Lietuvos muzikos istorijos, muzikos švietimo klausimais, muzikologijos tematika skelbia mokslo populiarinimo ir publicistinių straipsnių, yra Lietuvos muzikos istorijos II knygos „Nepriklausomybės metai 1918–1940“ bendraautorė. Redaguoja ir recenzuoja įvairius mokslinius leidinius, dalyvauja mokslinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje. 2007–2012 m. – žurnalo „Menotyra. Studies in Art“ muzikologinio numerio sudarytoja. Nuo 2012 m. – Lietuvos kompozitorių sąjungos narė.

Moksliniai interesai: XVIII–XIX a. Lietuvos muzikinė kultūra, šaltiniai, rankraščiai, bažnytinės kapelos, repertuaras, tarpdalykiškumo klausimai.

El. p. laimab72@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 05 27

Gražina Daunoravičienė (g. 1955) – muzikologijos daktarė (1990), 2008 m. atliko habilitacijos procedūrą, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorė (2008), Lietuvos mokslo tarybos narė, Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto narė. Nuo 1979 m. dėsto Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, 1998–2003 m. – Muzikos teorijos katedros vedėja. Yra gavusi nemažai mokslinių stipendijų ir stažuotčių moksliniam darbui užsienyje: Maskvos valstybinėje P. Čaikovskio konservatorijoje (Rusija), Zalcburgo „Mozarteum“ (Austrija). Apdovanota Saksonijos žemių kultūros ir mokslo ministerijos stipendija moksliniam darbui Vokietijoje, taip pat gavo DAAD stipendiją, buvo pakviesta į Oksfordo universitetą pagal programą „Oxford Colleges Hospitality“. Skaitė pranešimų ir publikavo darbų Lietuvoje, Latvijoje, Lenkijoje, Estijoje, Vokietijoje, Rusijoje, Didžiojoje Britanijoje, Belgijoje, Šveicarijoje, Slovėnijoje, Čekijoje, Serbijoje, Suomijoje, JAV, Kinijoje ir kt. Išleido dvi sudarytas monografijas (2002 ir 2007). Įsteigė ir rengia mokslinį tęstinį žurnalą „Lietuvos muzikologija“ (išleista 13 tomų). Šiuo metu rengia ir leidžia 5 tomų studijų vadovą „Muzikos kalba“ (pirmieji 2 tomai išleisti 2003 ir 2006 m.).

Moksliniai interesai: muzikos žanro ir muzikos formos problematika, istoriniai kompozicinių technikų modeliai, XX a. lietuvių muzikos kompozicinės tendencijos.

El. p. daunora@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 05 17

Inga Jankauskienė 1987 m. baigė Lietuvos konservatoriją (dab. Lietuvos muzikos ir teatro akademija). 1996 m. eksternu apgynė daktaro disertaciją „Naratyvumas muzikoje. Broniaus Kutavičiaus operos“ (vad. prof. A. Ambrazas, S. Žukas). Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, nuo 1992 m. – Tarptautinės semiotikos studijų asociacijos (IASS) narė, Kompozitorių sąjungos narė. 1992–1994 m. stažavo pas suomių semiotiką Eero Tarasti Helsinkio universiteto Muzikologijos departamente. Dalyvo IASS kongresuose Paryžiuje, Imatroje, Provanse iš Ekso, Vilniuje, Krokuvėje ir Briuselyje. Skaitė pranešimų tarptautinėse konferencijose.

Straipsnių muzikos semiotikos ir šiuolaikinės Lietuvių muzikos istorijos klausimais paskelbė Lietuvos muzikos istorijoje (II knyga), leidiniuose „Acta Semiotica Fennica“. Išleido monografiją „Pagoniškas avangardizmas. Teoriniai Broniaus Kutavičiaus muzikos aspektai“ (2001), sudarė straipsnių rinktinę „Broniaus Kutavičiaus muzika: Praeinantis laikas“ (2008).

El. p. ingajankauskiene158@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 02 01

Lina Navickaitė-Martinelli (g. 1978) – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos lektorė, Mokslo ir meno doktorantūros skyriaus vedėja. Humanitarinių mokslų (muzikologija) daktaro disertaciją rengia Helsinkio universitete (Suomija). Kaip muzikos kritikė įvairiuose kultūros leidiniuose yra publikavusi per 100 recenzijų ir straipsnių. 2002–2007 m. žurnalo „Muzikos

barai“ redaktorė, šiuo metu – mokslinio recenzuojamo žurnalo „IF – Journal of Italo-Finnish Studies“ vyr. redaktorė (*et al.*), kelių akademinų rinkinių sudarytoja ir redaktorė. Autorės knyga „Pokalbių siuita: 32 interviu ir interliudijos apie muzikos atlikimo meną“ (Vilnius: Versus aureus, 2010) Lietuvos kompozitorių sąjungos geriausių muzikologijos darbų konkurse apdovanota Onos Narbutienės premija už novatoriškus atlikimo meno tyrimus. Mokslinių interesų objektas – muzikos interpretacija. 2004–2013 m. skaitė 27 pranešimus seminaruose ir konferencijose įvairiose Europos šalyse, publikavo mokslo straipsnių tarptautiniuose mokslo žurnaluose ir straipsnių rinktinėse. Daugiau informacijos tinklalapyje: linamartinelli.wordpress.com.

El. p. lina.martinelli@lmta.lt
Straipsnis įteiktas 2013 11 11

Marina Pereverzeva 1997 m. baigė Irkutsko muzikos mokyklą, 2002 m. – Maskvos valstybinę P. Čaikovskio konservatoriją, 2005 m. apgynė daktaro disertaciją „Johnas Cage'as: gyvenimas, kūryba ir estetika“, jos pagrindu 2006 m. išleido knygą. Jaunųjų mokslininkų konkurso „Muzikos mokslas“ laureatė (Kazanė, 2006), 2005 ir 2007 m. jai suteikta valstybės stipendija, nuo 2008 m. Amerikos kultūros studijų centro Rusijoje narė, nuo 2009 m. – Amerikos kultūros studijų Europos asociacijos narė, kasmet dalyvauja šių institucijų konferencijose.

Organizavo Amerikos muzikai skirtas konferencijas Maskvos konservatorijoje, 2010 m. dalyvavo Amerikos muzikos studijų centro Lenkijoje jubiliejiniam renginyje Lodzės universitete. J. Cage'o kūrybai skirtos monografijos bendraautorė (Maskva, 2005), redagavo knygą „JAV muzikinė kultūra XX amžiuje“ (Maskva, 2007), paskelbė daugiau kaip 40 mokslinių straipsnių Amerikos muzikos tema.

Tyrimų sritis: tradicinė JAV muzika (baladės, kaubojų dainos, spiričiueliai, gospelai, džiazas, Amerikos čiabuvių dainos ir šokiai), aleatorika Vakarų muzikoje, tikimybių filosofija ir estetika, tikimybės moksle ir mene, kompozicinės technikos ir kt.

El. p. melissasea@mail.ru
Straipsnis įteiktas 2013 06 10

Gregoras Pompe (g. 1974) studijavo komparatyvistinę literatūrą, vokiečių kalbą ir muzikologiją Liublianios universiteto Menų fakultete, kur gavo daktaro laipsnį. Šiuo metu Liublianios universiteto Menų fakulteto Muzikologijos katedros docentas ir katedros vedėjas, dėstė Mariboro pedagogikos akademijoje ir Karlo-Franzenso universiteto Muzikologijos institute (Gracas, Austrija). Moksliniai interesai daugiausia susiję su muzikos semantika, taip pat operos ir šiuolaikinės muzikos istorija. Monografijos „Postmodernizmas ir muzikos semantika“ (Liubliana, 2011) autorius, bendradarbiavo rašant dvikalbę knygą „Notacijos aspektai slovenų muzikoje“ (Liubliana, 2003), redagavo knygą „Istorija ir jos literatūriniai žanrai“ (Kembrižas, 2008). Straipsniai publikuoti keliuose tarptautiniuose leidiniuose, aktyviai reiškiasi kaip kompozitorius ir muzikos kritikas.

El. p. Gregor.Pompe@ff.uni-lj.si
Straipsnis įteiktas 2013 03 10

Rūta Stanevičiūtė – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentė, Klaipėdos universiteto Muzikologijos instituto mokslo darbuotoja. Mokslinių interesų sritys: modernizmo ir nacionalizmo raiška XX–XXI a. muzikoje, lietuvių egzodo kompozitorių veikla, filosofiniai ir kultūriniai muzikos tyrinėjimai, šiuolaikinės muzikos recepcija. Sudarė ir parengė 8 muzikologijos ir menotyros straipsnių knygas. Vienos paskutiniųjų jos sudarytų ir redaguotų knygų yra 40-osios Pabaltijo muzikologų konferencijos straipsnių rinktinė „Poetics and Politics of Place in Music“ (kartu su Lina Navickaite-Martinieli, 2009), rinktinė „Vytautas Bacevičius in Context“ (kartu su Veronika Janatjeva, 2009), lietuvių muzikai skirtas žurnalas „World New Music Magazine“ (kartu su Andreas Engström, 2008), naujosios muzikologijos antologija „Muzika kaip kultūros tekstas“ (2007). Nuo 2011 m. visuotinės dotacijos projekto „Lietuvių muzikinė kultūra migracijų kontekstuose (1870–1990): tautinio tapatumo ir muzikinės raiškos sąveika“ tyrėja, rengia monografiją apie Tarptautinę šiuolaikinės muzikos draugiją ir modernizmo sklaidą Lietuvoje XX a. trečiu ir ketvirtu dešimtmečiais.

El. p. ruta.staneviciute@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 10 10

Lijana Šarkaitė-Vilums (g. 1976) Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje baigė etnomuzikologijos bakalauro (2002) ir magistro (2005) studijas. 2003 m. suorganizavo tarptautinę etnomuzikologų konferenciją „Jaunųjų tyrinėtojų darbai“ ir paskelbė straipsnį „Lietuvių liaudies formulinių dainų ypatumai“. Vadovauja folkloro ansamblui „Laukis“. Organizuoja folklorines ekspedicijas Lietuvoje. Tiria lietuvių ir kaimyninių tautų formulines dainas.

El. p. lifontis@gmail.com
Straipsnis įteiktas 2013 06 05

Saulė Šerytė (g. 1969 Vilniuje), mecosopranas, mokėsi Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje. Lietuvos muzikos akademijoje studijavo dainavimą, studijas tęsė ir magistro laipsniu baigė Graco meno universitete (Austrija). Austrijoje atliko įvairias G. F. Händelio, W. A. Mozarto, J. Offenbacho, A. Lorzingo ir kitų kompozitorių sceninių veikalų partijas. Dalyvavo tarptautiniuose meistriško kursuose Nyderlanduose, Slovėnijoje ir Italijoje, dainavo šiuolaikinę muziką Austrijos ir Slovėnijos festivaliuose. Nuo 2004 m. gyvena ir koncertuoja Lietuvoje. 2011 m. įstojo į Lietuvos muzikos ir teatro akademijos meno doktorantūrą, tyrinėja baroko vokalinę muziką, dalyvauja konferencijose. 2012 m. tapo Tarptautinio Tiito Kuusiko vardo kamerinės muzikos konkurso laureate.

El. p. sa_seryte@yahoo.com
Straipsnis įteiktas 2013 05 27

Tatiana Tsaregradskaya (Tatjana Caregradskaja) skambinti fortepijonu ir muzikologijos mokėsi Maskvos muzikos mokykloje, vėliau abiejų specialybių studijas tęsė Gnesinų pedagoginiame muzikos institute. Daktaro disertaciją apie P. Boulezą, K. Stockhauseną ir M. Babbittą (mokslinė vadovė N. Guljanickaja) 1988 m. apgynė Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dab. Lietuvos muzikos ir teatro akademija),

2002 m. Maskvoje parengė ir apgynė habilituoto daktaro disertaciją apie O. Messiaeno, P. Boulezo, K. Stockhauseno ir I. Xenakio muzikos laiko ir ritmo problemas. Rusijos Gnesinų muzikos akademijoje dėsto šiuolaikinę harmoniją, yra knygų ir straipsnių apie įvairius Europos ir Amerikos šiuolaikinės muzikos reiškinius autorė.

El. p. tania-59@mail.ru

Straipsnis įteiktas 2012 05 21

Dalia Urbanavičienė (g. 1958) – humanitarinių mokslų daktarė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikologijos instituto Etnomuzikologijos skyriaus vedėja, vyresnioji mokslo darbuotoja, Etnomuzikologijos katedros docentė. 1986 m. baigė Lietuvos konservatoriją, stažavo Švedijoje (1995), Norvegijoje (1997). Nuo 1992 m. – IOV (*Internationale Organisation für Volkskunst* – Tarptautinė liaudies meno organizacija), nuo 1994 m. – ICTM (*International Council for Traditional Music* – Tarptautinė tradicinės muzikos taryba), nuo 2002 m. – ESEM (*European Seminar for Ethnomusicology* – Europos etnomuzikologijos seminaras) narė. Išleido monografijas „Lietuvių apeiginė etnochoreografija (2000) ir „Šokamosios ir žaidžiamosios sutartinės“ (2009, su DVD priedu), paskelbė straipsnių, dalyvavo konferencijose, seminaruose, simpoziumuose užsienyje ir Lietuvoje. Mokslinių tyrimų sritys: etnochoreologija, apeiginė etnochoreografija, tradicinio šokio raida ir nūdiena Lietuvoje, šokio užrašymo metodika ir notacijos sistemos, etnochoreografijos klasifikavimas ir analizė.

El. p. daliau@gmail.com

Straipsnis įteiktas 2012 05 21

Aistė Valentaitė (g. 1989) Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje baigė muzikologijos bakalauro studijas (2012). Bakalauro darbo tema – „Kvodlibeto kompozicinių principų sklaida XX amžiaus koliažuose“ (darbo vadovė doc. dr. Audra Versekėnaitė). Mokslinių interesų sritys: XX a. kompozicinės technikos, intertekstiniai muzikos tyrinėjimai, XX–XXI a. lietuvių muzikos kompozicinės tendencijos.

Tel. +37068825247

El. p. aiste.valentaite@gmail.com

Straipsnis įteiktas 2012 05 21

Audra Versekėnaitė (g. 1976) – humanitarinių mokslų daktarė (2006), Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentė (2008), Muzikos teorijos katedros vedėja (2008), Šiaurės ir Baltijos šalių muzikos teorijos tinklo organizacinės tarybos narė (nuo 2010). Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikos teorijos katedroje dėsto nuo 2004 m. Stažavo Helsinkio universitete (2003), dalyvavo tarptautinėse konferencijose Lietuvoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Slovėnijoje, Latvijoje, Jungtinėje Karalystėje, paskelbė mokslinių straipsnių Lietuvoje ir užsienyje. Mokslinių interesų sritys: XX–XXI a. muzikos formos, kompozicinių technikų, intertekstualumo aspektai.

Tel. +37065020303

El. p. audra.versekenaite@lmta.lt

Straipsnis įteiktas 2012 05 21

About the authors

Vida Bakutytė (b. 1952), a PhD in the Humanities (1990), chief researcher at the Lithuanian Culture Research Institute. In 1975, she graduated from the Lithuanian Academy of Music and Theatre (the Lithuanian State Conservatoire until 1992) where she studied musicology. In 1987, she did theatre history postgraduate studies at the Institute of History of the Lithuanian Academy of Sciences. She taught at the Lithuanian Academy of Music and Theatre (1977–1979, 1991, 1995, 1998–2000). Since 1983 she has been working at the Lithuanian Culture Research Institute; the head of the Department of Musicology (2008), head of the Department of Music and Theatre History (2009–2013).

Bakutytė is the author of the monograph *Vilnius City Theatre: Along the Path of Existential Changes. 1785–1915* (2011, 528 p.). She compiled and authored one of the volumes of *The History of Lithuanian Music (19th century)*. She has published research articles (over 100) and made presentations at conferences both in Lithuania and abroad. The main areas of her research interests include music and theatre history in Lithuania (18th–20th centuries), history of Vilnius' cultural life, links between music and theatre (historical and contemporary aspects).

v.bakutyte@gmail.com
Delivered: 2013 02 03

Iļona Būdeniece, from 2010 – doctoral studies in systematic musicology at the Department of Musicology of the J. Vītols Latvian Academy of Music (thesis *Libro-genre in the instrumental music of Latvian composers*); in 2010 she received an MA in musicology at the Academy (Master's thesis "*Music for*" *as a libro-genre in the creative contribution of Latvian composers*).

She has published scientific articles in the collections of scientific papers: *Music Science Today: The Permanent and the Changeable, Writings of Music Academy VII*; took part in international musicological conferences. Since 2008 she has taught at the J. Mediņš Riga Secondary School of Music.

il.b@inbox.lv
Delivered: 2013 06 27

Laima Budzinauskienė (b. 1972) is a holder of PhD in art history and musicology (2000), lecturer at the Lithuanian Academy of Music and Theatre (2010), and since 2012, the head of the Music History Department. In her works she mostly explores the issues of Lithuanian music history and education; her activities include writing articles for scientific journals and articles of general interest, editing and reviewing different scientific publications, participation in conferences held both in Lithuania and abroad. Budzinauskienė is also the co-author of the second volume of Lithuanian music history titled *The Years of Independence 1918–1940*, the compiler of the *Menotyra* magazine (2007–2012). Since 2012 she has been a member of the Lithuanian Composers Union. Scientific

interests: Lithuanian musical culture of the 18–19th centuries, sources, manuscripts, church ensembles, repertoire, interdisciplinary issues.

laimab72@gmail.com
Delivered: 2013 05 27

Gražina Daunoravičienė, PhD, Dr Habil. of Musicology (2008), professor; has been teaching at the Lithuanian Academy of Music and Theatre since 1979; the head of the Department of Music Theory (1998–2003). She received scientific scholarships and grants to study and do research at the Moscow Tchaikovsky Conservatory, at Salzburg Mozarteum; was awarded a scholarship from the ministry of Culture and Education of Saxon lands and DAAD grant (Germany), and has been invited to Oxford University. She presented reports and published scientific articles in Lithuania, Latvia, Poland, Germany, Russia, Great Britain, Belgium, Switzerland, Slovenia, Yugoslavia, Finland, United States, China etc. On her initiative a series of monographs dedicated to the most outstanding Lithuanian composers (O. Balakauskas, F. Bajoras, B. Kutavičius) was started. Daunoravičienė edited monographs *Feliksas Bajoras: Viskas yra muzika* (Everything is Music, 2002) and *Algirdas Jonas Ambrasas: muzikos tradicijos ir dabartis* (Musical Traditions and the Present, 2007). She is the founder and compiler of the collection of scientific articles *Lietuvos muzikologija* (Lithuanian Musicology; 13 volumes have already been published). Now she is preparing (compiler and author) the study guide *Muzikos kalba* (The Language of Music) consisting of five books, the first two of which were published in 2003 and 2006. She is a member of the Research Council of Lithuania, a representative of the Committee of Humanities and Social Sciences. Areas of research interests include the issues of musical genres, musical forms, models of historical techniques of composition, microtonal music, national composers' schools, and 20th-century composition trends in Lithuanian music.

daunora@gmail.com
Delivered: 2013 05 17

Inga Jankauskienė graduated from the Lithuanian Conservatory (presently the Lithuanian Academy of Music and Theatre) in 1987. She works as a senior researcher at the Lithuanian Culture Research Institute. In 1996 Jankauskienė defended her PhD thesis *Narrativity in Music: Operas by Bronius Kutavičius*.

She has been a member of the International Association for Semiotic Studies (IASS) since 1992. Jankauskienė took post-graduate studies in 1992–1994 under Prof. Eero Tarasti at the Department of Musicology at the University of Helsinki.

She took part in the congresses of the IASS in Paris, Imatra, Aix-en-Provence, Vilnius, Krakow and Brussels, in the international music theory conferences *Principles of Music Composing*

(Vilnius) and the international conference *M. K. Čiurlionis and the World* (Druskininkai).

Jankauskienė has written articles on musical semiotics and Lithuanian music history of the 20th century and contemporary music. There are articles by Jankauskienė in selections *Acta Semiotica Fennica*. She has written the book *Pagoniškasis avangardizmas: Teoriniai Broniaus Kutavičiaus muzikos aspektai*, 2001 (Pagan Avant-Garde: Theoretical Aspects of Music by Bronius Kutavičius) and the selection of articles *Broniaus Kutavičiaus muzika: praeinantis laikas* (Music of Bronius Kutavičius: The Passing Time 2008). Inga Jankauskienė is a member of the Lithuanian Composers Union.

ingajankauskiene158@gmail.com

Delivered: 2013 02 01

Lina Navickaitė-Martinelli (b. 1978) is a lecturer and head of the Postgraduate Studies at the Lithuanian Academy of Music and Theatre, as well as a doctoral researcher at the University of Helsinki (Finland). A freelance music reviewer, she is the author of more than 100 articles and reviews on musical topics. From 2002 to 2007 she worked as an editor of the musical magazine *Muzikos barai*; at present, her major editorial commitment is the co-editor-in-chief position of the peer-reviewed scientific journal *IF – Journal of Italo-Finnish Studies*; she has also edited several academic collections. Her book *The Suite of Conversations: 32 Interviews and Essays on the Art of Music Performance* (Vilnius: Versus aureus, 2010) has been awarded the Lithuanian Composers' Union Ona Narbutienė Prize for innovative research on music performance. Navickaitė-Martinelli focuses her scholarly research on various aspects of the phenomenon of music performance, at present mainly approaching music performance from the semiotic perspective. Since the year 2004, she has presented 27 papers at seminars and conferences in various countries of Europe, and has published scientific articles in international journals and collections of articles.

More information at linamartinelli.wordpress.com.

Phone +370 687 94630

lina.martinelli@lmta.lt

Delivered: 2013 11 11

Marina Pereverzeva graduated from the Irkutsk Musical College in 1997, the Moscow State Conservatory in 2002, completed a postgraduate course at the Conservatory in 2005 with the thesis *John Cage: Life, Creative Works and Aesthetics* (PhD). In 2006 she published a book under the same title. A laureate of the 2nd Russian Competition *Science about Music: Word of a Young Scientist* (Kazan, 2006), received the state grants of the Federal Agency of Culture and Cinematography (2005) and the Federal State Institution Scientific and Methodical Centre of Artificial Education (2007); a member of the Russian Society for American Culture Studies (Moscow State University, since 2008), European Association for American Studies (since 2009).

She organized scientific conferences devoted to American music at the Moscow Conservatory, took part in the 20th anniversary of the Polish Association for American Study in

2010 (Lodz University, Poland). One of the authors of the monograph about John Cage's creative work (Moscow, 2005), has edited the book *USA Musical Culture of the 20th Century* (Moscow Conservatory Press, 2007); has published over 40 scientific articles and texts connected with American music.

She is interested in the traditional music of the USA including ballads and cowboy songs, spirituals and gospel, jazz, songs and dances of Amerindians. Recent research activity: aleatory music in Western music, philosophy and aesthetical principles of chance, chance in sciences and arts, compositional techniques, etc.

melissasea@mail.ru

Delivered: 2013 06 10

Gregor Pompe (1974) studied comparative literature, German language and musicology at the Faculty of Arts of the University of Ljubljana, where he defended his doctoral thesis. He works as an assistant professor at the Department of Musicology at the Faculty of Arts at the University of Ljubljana. His scientific interest is focused mainly on the problem of musical semantics, history of opera and contemporary music. He also taught at the Pedagogical Academy in Maribor and at the Musicological Institute at the Karl-Franzens University in Graz. He wrote the monograph *Postmodernism and the Semantics of Music* (Ljubljana, 2011), together with Jurij Snoj he is also a coauthor of the bilingual book *Music in Slovenia through the Aspect of Notation* (Ljubljana, 2003) and editor of the book *History and its Literary Genres* (Cambridge, 2008). He published his scientific articles in several international journals. Gregor Pompe was the president of the Slovenian Musicological Society; is the head of the Department of Musicology at the Faculty of Arts at the University of Ljubljana and is active as a composer and music critic.

Gregor.Pompe@ff.uni-lj.si

Delivered: 2013 03 10

Dr. Rūta Stanevičiūtė is an Associate Professor at the Lithuanian Academy of Music and Theatre and a Research Fellow at the University of Klaipėda, Institute of Musicology. Her main scientific interests are: modernism and nationalism in the 20th-century music, Lithuanian exile music, philosophical and cultural issues in analysis of contemporary music, music reception studies. She edited and co-edited several collections on 20th–21st-century music culture and reception history, including the most recent collections of articles *Poetics and Politics of Place in Music* (2009) and *Vytautas Bacevičius in Context* (2009), prepared the college textbook *Music as Cultural Text* (2007), initiated and co-edited an issue of *World New Music Magazine*, devoted to 20th-century Lithuanian music (2008). Currently she is preparing a monograph on the ISCM and spread of musical modernism in Lithuania in the 1920s and 1930s (this research is funded by a Global Grant from the European Social Fund).

ruta.staneviciute@gmail.com

Delivered: 2013 10 10

Lijana Šarkaitė-Vilums (b. 1976) graduated from the Lithuanian Academy of Music and Theatre in 2002 with a BA and in 2005 with an MA in ethnomusicology. In 2003 she organized the international ethnomusicologists' conference *Works of Young Researchers* and published the article *The Peculiarities of Lithuanian Formula Folk Songs*. Šarkaitė is the leader of the folklore ensemble Laukis (Vilnius), organizes folklore expeditions all over Lithuania. The main field of her interest is the formula folk songs of Lithuania and neighbouring countries.

lifontis@gmail.com

Delivered: 2013 06 05

Saulė Šerytė (b. 1969 in Vilnius), mezzo-soprano, graduate of the National M. K. Čiurlionis' School of Arts. She studied vocal performance at the Lithuanian Academy of Music and Theatre and received her MA from the University of Music and Performing Arts in Graz. During her stay in Austria Šerytė performed vocal parts in works by Händel, Mozart, Offenbach, and Lortzing. The soloist participated in master classes held in the Netherlands, Slovenia and Italy, performed pieces of contemporary music at different festivals in Austria and Slovenia. Since 2004 she has been living and working in Lithuania. Since 2011 she has also been a PhD student at the Lithuanian Academy of Music and Theatre specializing in the music of Baroque and actively participating in conferences. In 2012 she was awarded the 1st Prize at the International Tiito Kuusiko's Chamber Music Competition.

sa_seryte@yahoo.com

Delivered: 2013 05 27

Tatiana Tsaregradskaya studied in Moscow first attending a special school for gifted musicians, then at the Gnesins Musical Pedagogical Institute both as a pianist and musicologist. She studied theory with N. Goulyanitskaya who then supervised her dissertation on Boulez, Stockhausen and Babbitt. The dissertation was defended at the Lithuanian Conservatory in 1988. Her doctoral dissertation was defended in Moscow in 2002 and it was devoted to the problems of time and rhythm in the music of Mission, Boulez, Stockhausen and Xenakis. Tsaregradskaya lectures contemporary harmony at the Gnesins Russian Academy of Music, writes books and articles on different topics of European and American contemporary music.

tania-59@mail.ru

Delivered: 2012 02 10

Dalia Urbanavičienė (b. 1958), PhD, a teacher at the Department of Ethnomusicology of the Lithuanian Academy of Music and Theatre, a senior researcher and head of the Department of Ethnomusicology of the Institute of Musicology. She graduated from the Lithuanian Conservatoire in 1986, has won scholarships to study and research in Sweden (1995) and Norway (1997); is a member of Internationale Organisation für Volkskunst (IOV), International Council for Traditional Music (ICTM), European Seminar for Ethnomusicology (ESEM). Areas of research: ethnochoreology, ritual dance, present situation and evolution of traditional dance in Lithuania, methods of dance description and notation systems, analysis and classification of ethnochoreography; the author of the books *Lithuanian Ritual Ethnochoreography* (2000) and *Danced and Played Sutartinės* (2009). She has published research articles, presented reports at conferences, symposiums, seminars in Lithuania and abroad.

daliau@gmail.com

Delivered: 2013 04 21

Aistė Valentaitė (b. 1989) completed her BA studies in musicology at the Lithuanian Academy of Music and Theatre (2012) with her thesis *The Spread of Compositional Principles of quodlibet in the 20th Century Collages* (scientific supervisor: Dr. Audra Versekėnaitė). The objects of her scientific interest are compositional techniques of the 20th century, intertextual research of music, compositional trends of Lithuanian music in 20-21st Centuries.

Phone +37068825247

aiste.valentaite@gmail.com

Delivered: 2012 05 21

Audra Versekėnaitė (b. 1976), has a PhD in humanities (2006), Assoc. Prof. at the Lithuanian Academy of Music and Theatre and the head of the Department of Theory of Music (since 2008). She is a member of the Nordic-Baltic Network of Music Theory (since 2010). Since 2004 she has been a lecturer at the Lithuanian Academy of Music and Theatre, the Department of Theory of Music. She has won scholarship to study and research at Helsinki University (2003), made presentations at international conferences in Lithuania, Finland, France, Slovenia, and Latvia, and has published a number of research articles in Lithuania and abroad. The areas of research interests include the aspects of musical form, composition techniques, intertextuality and others in the music of the 20th and 21st centuries.

Phone +37065020303

audra.versekenaite@lmta.lt

Delivered: 2012 05 21

Atmintinė autoriams

Teikiamų publikuoti straipsnių reikalavimai, jų recenzavimo tvarka

Į žurnalą priimami tokios arba analogiškos struktūros moksliniai straipsniai: įvadas, tyrimų tikslas, objektas, metodas ir metodikos, gauti rezultatai, išvados arba apibendrinimas, nuorodos, naudotos literatūros sąrašas.

Prieš pagrindinį tekstą turi būti anotacija, kurioje nurodoma: tyrinėjimo objektas, metodas (metodikos), tikslas, išdėstomi tyrimo rezultatai. Paskui išvardijami reikšminiai žodžiai. Anotacija turi būti pateikiama lietuvių ir anglų kalbomis.

Straipsnio pabaigoje turi būti pateikiamos nuorodos ir literatūros sąrašas. Po literatūros sąrašo pateikiama santrauka. Jei straipsnis lietuvių kalba, santrauka rašoma anglų kalba; užsienio kalba teikiamo straipsnio santrauka turi būti lietuvių kalba. Santraukos apimtis – 0,5–1 puslapis.

Straipsnio iliustracinė medžiaga (nuotraukos, grafikai, schemos, lentelės ir kt.) turi būti nespaltvota, geros kokybės ir tinkama reprodukuoti. Natų pavyzdžiai turi būti parengti kompiuteriu.

Straipsnius galima teikti lietuvių ir pagrindinėmis užsienio kalbomis. Apimtis neturėtų viršyti vieno spaudos lanko. Didesnės apimties straipsnio spausdinimo galimybė aptariama su vyriausiuoju redaktoriumi.

Straipsnio autorius atskirame lape lietuvių ir anglų kalbomis turi pateikti trumpą savo mokslinę biografiją – nurodyti mokslinį laipsnį ir vardą, svarbiausius darbus, mokslinius interesus, darbovietę, pareigas ir adresą.

Redakcijai pagal nurodytus reikalavimus parengtą straipsnį autorius turi pateikti kompiuterinėje laikmenoje.

Pateiktą straipsnį recenzuoja du redakcinės kolegijos paskirti mokslininkai. Laikomasi nuostatos, kad kiekvienas straipsnis turi turėti dvi recenzijas – vidinę ir išorinę. Jeigu pateikto straipsnio problematika tarpdisciplininė, privaloma gretutinės mokslo srities ar krypties mokslininko rekomendacija.

Straipsnis spausdinamas gavus dviejų mokslininkų rekomendacijas.

Bibliografinių nuorodų sistemos reikalavimai

„Lietuvos muzikologijai“ teikiamuose straipsniuose turi būti laikomasi citavimo tvarkos ir bibliografinių nuorodų sąrašo sudarymo metodikos.

Nuorodose (išnašose) ir literatūros sąrašose bibliografiniai duomenys pateikiami originalo rašyba. Dokumentai kirilica nelotyninami (netransliteruojami). Kinų, japonų, arabų ir kitų kalbų šaltiniai nurodomi naudojantis atitinkamais transliteravimo standartais. Sulotyninti duomenys gali pakeisti vartotuosius originaliaame dokumente arba papildyti – tuo atveju suskliausti laužtiniais skliaustais. Didžiųjų raidžių rašyba turi atitikti nurodomo dokumento kalboje susiklosčiusią praktiką. Pagrindinis nuorodos šaltinis išryškinamas kursyvu.

Tekstinės išnašos įterpiamos į straipsnio tekstą lenktiniuose skliaustuose arba teikiamos kaip pastaba nuorodose darbo gale. Į tekstą įterptose išnašose nurodomas cituojamo teksto autorius arba antraštė, išleidimo metai ir – jei reikia – puslapis, pavyzdžiui, (Čiurlionis, 1973, 51). Kelių autorių leidinio nuoroda gali būti trumpinama nurodant pirmojo autoriaus pavardę ir prirašant „et al.“ Nuorodose teikiami bibliografiniai duomenys gali būti nurodomi dvejopai. Pirmuoju atveju, pavyzdžiui: Tekstas iš Mikalojaus Konstantino Čiurlionio laišku Sofijai Kymantaitei-Čiurlionienei rinktinės leidinyje Čiurlionis, Mikalojus Konstantinas. *Laiškai Sofijai*. Parengė Vytautas Landsbergis. Vilnius: Vaga, 1973, p. 51. Antruoju atveju gali būti teikiama vien tik bibliografinė nuoroda laikantis citavimo tvarkos ir literatūros sąrašo sudarymo metodikos.

Literatūros sąrašas turi būti išdėstytas autorių arba antraščių abėcėlės tvarka. To paties autoriaus darbai rašomi išleidimo chronologine tvarka.

Bibliografinės nuorodos sudaromos laikantis šių reikalavimų:

- a) po autoriaus pavardės prieš vardą dedamas kablelis; po kiekvieno asmenvardžio dedamas kabliataškis;
- b) jei autorius nežinomas, nurodoma antraštė (pavadinimas);
- c) jei antraštės nėra, ji keičiama pirmaisiais žodžiais, reiškiančiais baigtinę mintį; po jų dedamas daugtaškis;
- d) toliau eina antraštė – straipsnio arba knygos pavadinimas (kursyvu) originalo kalba;
- e) prieš šaltinį, kuriame išspausdintas straipsnis, rašoma „In“; šaltinio antraštė išryškinama kursyvu.

f) jei esama antraštės, t. y. antraštę paaiškinančių duomenų (informacija apie leidinio tipą, žanrą, paskirtį, rengėjus), jie teikiami po antraštės; prieš paantraštę dedamas dvitaškis;

g) leidinio rengėjų (redaktorių, vertėjų ir pan.) nurodyti neprivalu, tačiau jie gali būti nurodomi po antraštės;

h) būtini bibliografijos elementai yra išleidimo duomenys – originalo kalba rašomi duomenys: vieta, leidėjas, metai;

i) po leidinio išleidimo vietos nuorodos dedamas dvitaškis (kai leidėjas nenurodomas, dedamas kablelis); po dvitaškio toliau rašomas leidėjas, esant keliems leidėjams – išryškintasis arba pirmasis leidėjas; po leidėjo įvardijimo dedamas kablelis;

j) toliau nurodomi leidinio metai; esant tęstinių ar periodinių leidinių numerių, tomų ir pan. nuorodoms, po leidinio metų dedamas kablelis; nesant šių duomenų, po leidinio metų dedamas taškas, pavyzdžiui:

Landsbergis, Vytautas. *Geresnės muzikos troškimas*. Vilnius: Vaga, 1990. ISBN 5-415-00635-4.

Račiūnaitė-Vyčinienė, Daiva. Vienbalsumas šiaurės rytų Aukštaitijoje: vėlesnės monofoninės dainos. In *Lietuvos muzikologija*. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2005, t. 6, p. 150–160.

k) toliau nurodomi leidinio dalies (pvz., straipsnio) puslapiai, pavyzdžiui:

Kramer, Lawrence. Perspektyvos: postmodernizmas ir muzikologija. In Goštautienė, Rūta (sud.). *Muzika kaip kultūros tekstas*. Vilnius: Apostrofa, 2007, p. 124–160.

l) toliau įrašomas knyga, daugiatomius arba serialinius leidinius identifikuojantis standartinis numeris – ISBN, ISMN ar ISSN; po jų nuorodos dedamas taškas; standartinis numeris neprivalomas nurodant knygų, daugiatomių arba serialinių leidinių dalis (straipsnius ir pan.);

m) cituojant arba nurodant elektroninius dokumentus, būtina nurodyti leidinio autorių, antraštę, elektroninį adresą ir elektroninio leidinio žiūrėjimo datą, pavyzdžiui:

Paulauskis, Linas. Bronius Kutavičius: jeigu nėra paslapties – nėra ir muzikos. In *Lietuvos muzikos link* [interaktyvus]. 2005–2006, Nr. 11. Interneto prieiga: <<http://www.mx.lt/lt/classical/info/251>> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 5 d.].

Lietuvos muzikologija, 14 *Lithuanian Musicology, 14*

SL 1695. 28 sp. I. Tiražas 200 egz.

Maketavo Rokas Gelažius

Vertėja ir anglų kalbos redaktorė Zuzana Šiušaitė

Kompiuteriu natas surinko Vitalija Mockutė

Išleido Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Gedimino pr. 42, LT-01110 Vilnius

Spausdino Vilniaus dailės akademijos leidykla ir spaustuvė, Dominikonų g. 15, LT-01013 Vilnius